

KULTURUM

forum för konstundervisning

Att skapa ett forum för konstundervisning

Slutrapport för projektet Kultorum

Vippe Leminen

Sara Mannsén

SYDKUSTEN
SYDKUSTENS LANDSKAPSFÖRBUND

KULTURUM

forum för konstundervisning

Att skapa ett forum för konstundervisning

Slutrapport för projektet Kultorum

© Sydkustens landskapsförbund r.f. och KulturÖsterbotten, mars 2026

ISBN: ISBN 978-952-65684-2-3

Texter: Vippe Leminen och Sara Mannsén

Ombrytning: Nina Lindahl

Fotografier: Sydkusten, KulturÖsterbotten, Sonja Finholm (s. 13), Nelli Salonen (s. 20-21), Nicolau Soroka (s. 29-36)

Kulturums logo och visuella profil: Linnéa Sjöholm

Projektet och slutrapporten har finansierats av Svenska kulturfondens strategiska satsning SKAPA.

Innehåll

1. Inledning	4
2. Projektets bakgrund	5
3. Samverkan och framåtanda	7
4. Nätverksträffar: Tid för erfarenhetsutbyte och dialog	8
Tre insikter om nätverksträffarna	14
5. Fortbildningar och webinarier för kompetenshöjning och attitydförändring	20
Tre insikter om fortbildningarna	26
6. Konstundervisningsdagarna – en mötesplats, konferens och fest	28
Konstundervisningsdagarna 2024	29
Konstundervisningsdagarna 2025	33
Fem insikter om konferensen	37
7. Påverkansarbete och opinionsbildning – ett långsiktigt arbete	39
Framtidsspaningar för påverksansarbete	43
8. Referensgruppen – ett stöd i utvecklingen av Kultorum	45
Insikter från referensgruppen	47
9. Extern utvärdering – en sammanfattning	49
10. Sju möjligheter för ett forum för konstundervisning	51
11. Tack	53
Referenser	54
Terminologi	56

1. Inledning

"Kulturum är ett forum för samarbete, diskussion och utveckling av konstundervisningen för barn och unga"

Så här beskriver vi Kulturum i korthet. Vi ville hitta ett namn som sammanfattar det vi vill göra: vi vill vara ett rum för kultur och, framför allt, ett rum för konstundervisningen. Vår verksamhet omfattar alla nio konstarter som finns inom den grundläggande konstundervisningen, men vi motsätter oss inte tanken att det finns fler konstarter än så. Inom denna bransch är vi ju trots allt experter på kreativitet.

I Kulturum har vi strävat efter att skapa ett rum där människor möts, samarbete föds och där goda modeller och idéer delas. Under Kulturums verksamhetsår 2023–2026 har vi gjort en hel del för att möjliggöra samtal och möten inom konstundervisningsbranschen. Vi har ordnat 54 nätverksträffar, fyra fortbildningar och webinarier, ett seminarium och arrangerat Konstundervisningsdagarna två gånger. Vi har engagerat närmare 1 400 deltagare i våra evenemang som ordnats både fysiskt och online. Dessutom har vi jobbat med informationsdelning och påverkansarbete för barnets kulturella rättigheter och en tillgängligare konst- och kulturföstran.

Den här slutrapporten inleds med att initiativtagarna bakom Kulturum berättar om varför projektet blev till. Efter det presenterar vi vad vi har gjort, vilken respons vi fått och vad vi lärt oss längs vägen. Rapporten redogör för möjligheterna med ett forum för konstundervisning och synpunkter från projektets externa utvärdering. Vi avrundar med ett stort tack, för när allt kommer omkring så görs ett forum för konstundervisning tillsammans.

Vippe Leminen, projektledare på Kulturum – forum för konstundervisning

Sara Mannsén, projektledare på Kulturum – forum för konstundervisning

2. Projektets bakgrund

Under otaliga år har behovet av ett gemensamt svenskspråkigt forum för grundläggande konstundervisning i Finland lyfts fram av både forskare, utbildningsaktörer och fältets egna professionella. I flera utredningar, bland annat av Lasse Garoff och Dan Sundblom, konstateras att det saknas en samordnad arena där rektorer, lärare, utbildningsanordnare, finansiärer och beslutsfattare regelbundet kan mötas för att diskutera konstundervisningens utveckling, utmaningar och framtid. Trots att det finns omfattande kompetens inom lärarkåren och de enskilda läroanstalterna och ett stort engagemang i kommunerna, har erfarenhetsutbyte och samarbete ofta skett sporadiskt och utan mera långsiktiga strukturer. Förbundet för konstundervisning har förtjänstfullt arbetat tvåspråkigt och beaktat det svenskspråkiga fältet. Trots att många frågor är gemensamma nationellt, finns det flera områden där de svenskspråkiga aktörerna behöver en egen arena. Geografisk bredd, småskalighet, språklig miljö, många pedagogiska frågor – material, terminologi, lärarutbildning – ser annorlunda ut än i det finskspråkiga fältet. Ett eget forum gör det möjligt att mötas på mer jämlika villkor och diskutera frågor som är specifika för Svenskfinland. Inte minst för att påverka lagstiftning, statsandelar, läroplansarbete och myndighetsdialog behövs en samlad svenskspråkig röst. I ett finskspråkigt forum riskerar de svenskspråkiga perspektiven att försvinna i mängden.

När projektet planerades kände vi inte till att reformen av lagen om den grundläggande konstundervisningen stod bakom hörnet. Fältet har dock stått och står inför flera gemensamma utmaningar och reformer. Det finns stora skillnader mellan kommunerna när det gäller utbudet av konstundervisning, och många kommuner saknar modeller, resurser och nätverk för att utveckla verksamheten. Samtidigt råder det brist på koordination mellan de svenskspråkiga utbildningsprogrammen för konstped-

agoger, vilket leder till en otillräcklig tillgång på språkkunniga lärare inom flera konstämnen. Behovet av att stärka tvärkonstnärliga arbetssätt, utveckla pedagogiska metoder, förbättra tillgängligheten och skapa hållbara strukturer för samarbete har återkommande lyfts fram av aktörer i hela Svenskfinland.

Det finns också ett tydligt behov av att öka synligheten för den grundläggande konstundervisningen som utbildningsform. Trots att grundläggande konstundervisning är unik i ett internationellt perspektiv och spelar en viktig roll för barns och ungas bildning, kreativitet och välmående, är kännedomen om verksamheten ofta begränsad både på lokal och nationell nivå. För att stärka konstundervisningens position behövs gemensamma satsningar på information, kommunikation och intressebevakning.

Mot denna bakgrund initierades projektet Kultorum, med målet att skapa ett långsiktigt forum för diskussion, samverkan och utveckling av konstundervisning på svenska i Finland. Projektet ska fungera som en samlande kraft som stödjer kommuner, skolor och andra aktörer i att utveckla utbud, kvalitet och tillgänglighet inom konstundervisningen. Genom att sammanföra olika aktörer, sprida kunskap, skapa nätverk och lyfta fram goda modeller vill projektet bidra till att fler barn och unga får möjlighet att ta del av konstundervisning i fler konstarter och på fler orter.

Kultorum har haft en heltidsanställd projektledare i södra Finland, Vippe Leminen med Sydkustens landskapsförbund som arbetsgivare, och en deltidsanställd projektledare i Österbotten. Johanna Björkholm inledde arbetet i Österbotten och efterträddes av Sara Mannsén i januari 2025.

Kulturum-projektet har under åren 2023–2026 beviljats finansiering av Svenska kulturfondens SKAPA-satsning som vill uppmuntra kommuner och andra aktörer att skapa nya gemensamma strukturer så att konstundervisningen blir mer tillgänglig och jämlik för alla barn och unga.

Projektet utgår från övertygelsen att hållbar utveckling inom konstundervisningen kräver samarbete över kommungränser, utbildningsnivåer och konstområden. Genom att skapa strukturer för kontinuerlig dialog, gemensamt lärande och strategisk utveckling vill projektet lägga grunden för en starkare, mer synlig och mer tillgänglig svenskspråkig konstundervisning i Finland.

Monica Martens-Seppelin

Utvecklingschef / rektor

Sydkustens landskapsförbund / Sydkustens ordkonstskola

3. Samverkan och framåtanda

Att skapa ett forum för diskussion, samarbete och utveckling av kultur- och konstundervisningen för barn och unga har varit målet för projektet Kultorum – forum för konstundervisning. Projektet har riktat sig till aktörer och lärare i samt upprätthållare av konstundervisning för barn och unga i hela Svenskfinland. Syftet har varit att kunna skapa bestående nätverk över konstarterna, föra konstundervisningens talan i olika aktuella frågor och främja utvecklingen av undervisningen och fältet.

Det har varit fråga om ett spännande uppdrag som Sydkustens landskapsförbund och KulturÖsterbotten tillsammans har tagit sig an. Otaliga är de nätverksträffar som arrangerats inom projektet och responsen visar att det behövs en gemensam diskussionsplattform för konstundervisningen. Det här är något som inte tidigare har funnits men som under detta treåriga projekt har kunnat förverkligas. Dessa träffar, samt Konstundervisningsdagarna i Jakobstad och Esbo vilka projektet har arrangerat, visar på ett behov av att mötas –oberoende av vilken konstart man representerar – och även en genuin och stark vilja att utveckla undervisningen och fältet. Sammanlagt har närmare 1400 personer inom konstundervisningsfältet deltagit i de omkring 60 evenemang och träffar som har arrangerats under projekttiden. Därtill kommer påverkansarbete såsom diskussioner och möten med tjänstemän och beslutsfattare på statlig, nationell, regional och lokal nivå, utlåtanden och uttalanden i pressen och mycket mera.

Projektet som inleddes år 2023 har kunnat genomföras tack vare den finansiering som erhöles av Svenska kulturfonden inom ramen för Skapa-projektsatsningen. Understödet har gett oss möjlighet att genomföra projektet i hela Svenskfinland. Projektet har också samarbetat med finskspråkiga aktörer eftersom konstundervisningsfältet har samma utvecklingsbehov oberoende av språk, även om det på svenskt håll finns

specifika strukturer som kräver särlosningar. Vi har även haft möjlighet att se på svenska lösningar, till exempel konceptet Kulturskolan som finns på många orter i Sverige.

Vi vill tacka Svenska kulturfonden för möjligheten att genomföra ett projekt riktat till hela konstundervisningsfältet. Tack även till projektpersonalen för ett idogt arbete för kultur- och konstundervisning på svenska i Finland. Vi vill också tacka alla samarbetsparter för gott samarbete samt tjänstemän och beslutsfattare som vi inom projektet haft möjligheten att träffa och diskutera framtidsfrågor med. Dessa framtidsfrågor har en viktig betydelse för den svenskspråkiga konstundervisningens utveckling och fortsatta arbete. Tack!

Projektet visar att det finns en beställning på ett forum för konstundervisning i hela Svenskfinland. Därför planerar KulturÖsterbotten tillsammans med Sydkustens landskapsförbund en fortsättning av projektet. Arbetet med att skapa nätverk och utveckla den grundläggande konstundervisningen fortsätter således och vi ser med tillförsikt fram emot fortsatt samverkan.

Christel Björkstrand,

direktör, Sydkustens landskapsförbund r.f.

Åsa Blomstedt,

kulturchef, KulturÖsterbotten

4. Nätverksträffar: Tid för erfarenhetsutbyte och dialog

Nätverksträff i Karis 2025.

Kultorum har ordnat sammanlagt 54 morgon- kaffe-, tema- och nätverksträffar. Nätverksträffarna uppmärksammade aktuella frågor, teman och behov inom konstundervisningen för barn och unga.

Målsättningen med de regelbundna nätverksträffarna var att öka erfarenhetsutbyte, samarbete och kollegialt stöd inom konstundervisningsbranschen. Den röda tråden bakom nätverksträffarna var att skapa ett öppet och inkluderande diskussionsforum där personer inom konstundervisningsbranschen kan mötas och samtala med varandra.

Nätverksträffarnas innehåll formades utgående från deltagarnas önskemål och behov. De flesta nätverksträffar ordnades online för att underlätta deltagande från olika delar

av Finland. Regionala försommarträffar ordnades på plats i Borgå, Åbo, Vasa, Malax och Karis. Ett betydelsefullt uppdrag för Kultorum har varit att verka som paraply för de övriga 17 SKAPA-projekten i Finland. SKAPA-nätverket har i sin helhet utgjort en viktig grund för nätverksarbete och diskussion på lokal, regional och nationell nivå.

Sedan starten har nätverksträffarnas form och innehåll utvärderats och utvecklats utgående från deltagarnas respons, behov och önskemål.

År 2023

Nätverksträffarna inleds med SKAPA

De första digitala nätverksträffarna anordnades under våren och i september 2023 för att samla projektpersonal inom SKAPA-projekten till gemensamma samtal. Nätverksträffarna för SKAPA-projekten kulminerade i en tematräff 21.11.2023 om aktuellt inom konstundervisningen med Alma Muukka-Marjovu, undervisningsråd vid Utbildningsstyrelsen.

Tvåspråkiga Kreativitet i politiken-träffar

Kulturum, Förbundet för grundläggande konstundervisning med medlemsförbunden och Finlands konservatorieförbund utvecklade tvåspråkiga informationstrialfällen kring Kreativitet i politiken-veckan med information och material på svenska. Inför kampanjveckan 2024 ordnades fyra tvåspråkiga morgonkaffe-träffar.

Gemensam diskussionsplattform

År 2023 utförde Kulturum en enkätundersökning om att upprätta en gemensam diskussionskanal för SKAPA-projektarbetarna. Idéen fick positivt gehör och Teams röstades till det mest populära alternativet. En gemensam Teams-kanal upprättades där projektarbetarna kunde diskutera aktuella frågor med varandra. Tyvärr kom Teams-kanalen slutligen inte i flitig användning då det visade sig att alla inte aktivt använder Teams olika funktioner.

Under 2023 arrangerades sammanlagt sex nätverksträffar med sammanlagt 168 deltagare.

År 2024

Nätverksträffarna öppnas för alla

Från år 2024 bestämde Kulturoms arbetsgrupp att öppna nätverksträffarna för alla verksamma inom konstundervisning för barn och unga. Information om kommande nätverksträffar publicerades på Sydkustens och KulturÖsterbottens webbsidor.

Under år 2024 arrangerades nätverksträffarna "Morgonkaffe med Kulturom" med fri diskussion och tematräffarna "Konstundervisningsmorgon" med expertgäster. Under året ordnades sammanlagt 24 nätverksträffar med sammanlagt 423 deltagare från olika delar av Finland. Bland annat följande teman och frågeställningar behandlades under år 2024:

Fyrklöver-modellen för pedagogiskt kvalitetsarbete

Expertgäst: Jolin Slotte, undervisningsråd vid Utbildningsstyrelsen

Behov av fortbildning för tidig konstundervisning

Diskussionsträff om behovet av fortbildning för lärare på svenska inom tidig konstundervisning med inbjudna deltagare från olika utbildningsnivåer

Kulturläroplaner i kommunerna

Expertgäst: Annina Ylikoski, koordinator på Österbottens förbund och Österbotens barnkulturnätverk BARK

Lagreformen om grundläggande konstundervisning

Expertgäst: Hanna Koskimies, kulturråd vid Undervisnings- och kulturministeriet

Tillgänglighet inom kultur- och konstfostran

Expertgäst: Aura Linnapuomi, sakkunnig vid servicen Kultur för alla

Kulturell mångfald inom konst och kultur för barn och unga

Expertgäst: Azra Arnautovic, musikpedagog och samhällsvetare

Uppsökande ungdomsarbete

Studiebesök på musikcafé After Eight i Jakobstad som en del av Konstundervisningsdagarna 2024

Normkritisk pedagogik och HBTQIA+ i konst- och kulturhobbyer

Expertgäst: Isabel Flemming, verksamhetsledare vid Regnbågsallians Svenskfinland

Aktuellt vid Utbildningsstyrelsen inom grundläggande konstundervisning och gymnasiediplom

Sakkunnig: Jolin Slotte, undervisningsråd vid Utbildningsstyrelsen

I Kulturums inledande projektansökan ingick att ordna fysiska träffar regionvis en gång per termin i norra Österbotten, Vasaregionen, Sydösterbotten, Åboland, västra Nyland, huvudstadsregionen och östra Nyland. Då flera tvåspråkiga kommuner tilldelades medel från SKAPA-satsningen såg vi inom Kultorum ett behov av att strukturera om de fysiska träffarna. Eftersom flera av de lokala SKAPA-projekt hade i uppdrag att ordna träffar inom sin region, beslöt vi att arrangera större regionala träffar en gång per år med målsättningen att stöda samarbete och kontakter mellan SKAPA-projekten.

Under år 2024 arrangerades tre regionala försommarträffar i Borgå, Åbo och Vasa. Försommarträffarna var öppna för alla med intresse att diskutera aktuellt inom konstundervisning för barn och unga från regionens olika kommuner, läroanstalter och verksamheter.

Försommarträffen i Åbo 2024 lockade till diskussion i somrigt väder

År 2025

Fokus på ökat samarbete

Temat för nätverksträffarna år 2025 var samarbete och samverkansmöjligheter mellan konstarter, hobbyarrangörer, lärare, kommuner och läroanstalter. De välbesökta Morgonkaffe med Kultorum-träffarna fortsatte enligt samma upplägg med träffar varje månad. Konstundervisningsmorgnarna bytte namn till ”Konstundervisningsforum” för att förtydliga träffarnas fokus på ett forum för diskussion kring aktuella ämnen. Under år 2025 arrangerades sammanlagt 19 nätverksträffar med 310 deltagare från olika delar av Finland. Bland annat följande teman behandlades under år 2025:

Samarbete mellan Finlandsmodellen och grundläggande konstundervisning

Expertgäster: Tarja Vartiainen, sakkunnig vid Utbildningsstyrelsen och Niina Heikkilä, sakkunnig vid utbildningstjänsterna i Tavastehus och Pekka Lehtimäki, rektor för bildkonst- och hantverksskolan Aimokoulu

Tvärkonstnärliga metoder inom konstundervisningen

Expertgäster: Nina Wackström, kursplanerare vid Borgå Folkakademi och Johanna Lönnfors, SKAPA-projektledare i Lovisa

Nätverksträff för lärare i olika konstarter

Diskussionsträff om lärarnas behov och önskemål av nätverk

Hållbara strukturer inom grundläggande konstundervisning

Samarbetspart: Bildningsalliansen

Expertgäster: Viivi Seirala, verksamhetsledare för Förbundet för grundläggande

konstundervisning, Bo-Anders Sandström, rektor för Jakobstads Arbis och finskspråkiga arbetarinstitut, Mia

Wiik, biträdande rektor för TaiKon

Regionala försommarträffar

Försommarträffar arrangerades i Malax och Karis med deltagare från SKAPA-projekt, läroanstalter inom grundläggande konstundervisning och kulturfältet. Under försommarträffarna fick alla deltagare berätta vad som var på gång i deras projekt, läroanstalt eller kommun. Utöver fri diskussion arrangerades en verkstad om påverkansarbete med inbjudna sakkunniga. Under dagen fick deltagarna även bekanta sig med konstverkstaden Malakta i Malax och Konstbubblan samt Fotocentrum Raseborg i Karis.

Idébanken gjorde en artikel om Kultorum under nätverksträffen i Karis. Fotografi: Sonja Finholm.

Diskussion om påverkansarbete på Malakta i maj 2025.

Nätverksträffar för externa utvärderare inom SKAPA

På hösten 2025 ordnade Kultorum i samarbete med Svenska kulturfonden två nätverksträffar för externa utvärderare inom samtliga SKAPA-projekt. Nätverksträffarna lyfte fram diskussion om extern utvärdering inom SKAPA, lagreformen om grundläggande konstundervisning och tvåspråkighet inom konstundervisningen.

År 2026

Kulturum beviljades i årsskiftet 2025–26 förlängd projekttid fram till 31 mars 2026. Tack vare den förlängda projekttiden ordnades ytterligare fyra nätverksträffar i januari – mars: två Morgonkaffe med Kulturum-träffar med fri diskussion och två nätverksträffar med temat regionalt samarbete inom grundläggande konstundervisning. Den 26 mars ordnade Kulturum i samarbete med Idébanken ett slutseminarium där projekten presenterade insikter från projekttiden med rum för diskussion och erfarenhetsutbyte.

Tre insikter om nätverksträffarna

Kulturums projektledare har samlat in respons och utvecklingsförslag av deltagarna muntligt under träffarna och skriftligt genom anonyma enkätundersökningar. Sammanlagt 90 deltagare har svarat på enkätundersökningarna under åren 2023–2026. En betydande del av deltagarna har varit nöjda med nätverksträffarnas genomförande. I enkätundersökningarna från våren och hösten 2025 har samtliga 26 respondenter svarat att de upplevt nätverksträffarnas innehåll endera mycket bra (62 %) eller bra (38 %). I svaren uppges även att nätverksträffarnas tekniska genomförande varit mycket bra (under våren 62 % och på hösten 58 %) eller bra (under våren 38 % och på hösten 42 %) och att diskussionskulturen varit mycket bra (under våren 100 % och på hösten 92 %) eller bra (på hösten 8 %). En återkommande kommentar som lyfts fram i responsen är att nätverksträffarna upplevs som viktiga. Flera svar framför att synpunkter behandlas respektfullt. Dessutom önskas det en fortsättning för nätverksträffarna. Det som utgående från responsen behöver utvecklas är kommunikationen om nätverksträffarna med fokus på att bättre nå ut till lärare.

Lågtröskel nätverksträffar samlar branschen

De månatliga Morgonkaffe med Kulturum-träffarna har varit en viktig mötespunkt och ett forum för SKAPA-projektens personal och projektarbetare, speciellt för dem som arbetar med projekt inom en eller flera kommuner. Träffarna har möjliggjort en fortlöpande dialog mellan projektarbetarna. De har varit ett viktigt led i att förverkliga Kulturums målsättning att stöda kommuner, läroanstalter och övriga aktörer i arbetet med att utveckla konstundervisningen för barn och unga lokalt, regionalt och nationellt.

Respons om Morgonkaffe med Kultorum

“Morgonkaffeträffarna är viktiga! Jättebra att ni söker en möjlighet till att fortsätta hålla dem.”

“Ni gör ett jättebra jobb! Och det är fint att ha de här träffarna, så att vi har lite koll på SKAPA-projekt runtom i Finland. En viktig sak i sig det också.”

“Tack för ett bra forum som är så viktigt”

“Tack Vippe och Johanna för att ni ser till att alla får komma till tals och att alla kommentarer och synpunkter behandlas med respekt.”

Upplägget för Morgonkaffe med Kultorum-träffarna har varit avslappnat och enkelt. Varje deltagare har turvis berättat om vad som pågår inom deras verksamhet och kommun. Deltagarna har uppmuntrats till att fråga råd och tips av varandra kring olika frågor. De fria diskussionerna har skapat rum för samtal om den svenskspråkiga konstundervisningens tillstånd, behov och utvecklingsfrågor.

Som komplement till Morgonkaffe med Kultorum har projektet anordnat tematräffar kallade ”Konstundervisningsmorgon” och ”Konstundervisningsforum” med inbjudna experter. Genom tematräffarna har Kultorum lyckats locka med deltagare från olika målgrupper såsom ledning och administration och lärare inom olika utbildningsformer såsom grundläggande utbildning, andra stadiet och småbarnspedagogiken.

Kultorum har påvisat att ett forum för konstundervisning kan fungera som sammankallare och stöd för konstundervisningsaktörer i stora utvecklingsfrågor, såsom lagreformen om grundläggande konstundervisning och arbetet för en mer tillgänglig och jämlik konstundervisning. En långsiktig verksamhet kan erbjuda möjligheten att fortsätta ordna nätverksträffar och diskussionsforum med låg tröskel där aktuella ärenden och reformarbete inom branschen diskuteras, och där goda modeller och idéer delas med varandra. Viktiga erfarenheter från projektiden kan tillämpas för att utveckla nätverksträffarnas och forumets framtid. Komponenter som visat sig ändamålsenliga och användbara för ordnandet av nätverksträffar är bland annat:

- att träffar ordnas regelbundet och utgående från branschens behov
- att de har låg tröskel, är kostnadsfria och ordnas online
- att de lyfter fram aktuella frågor och diskussion kring olika teman med experter.

Lokalt och regionalt samarbete

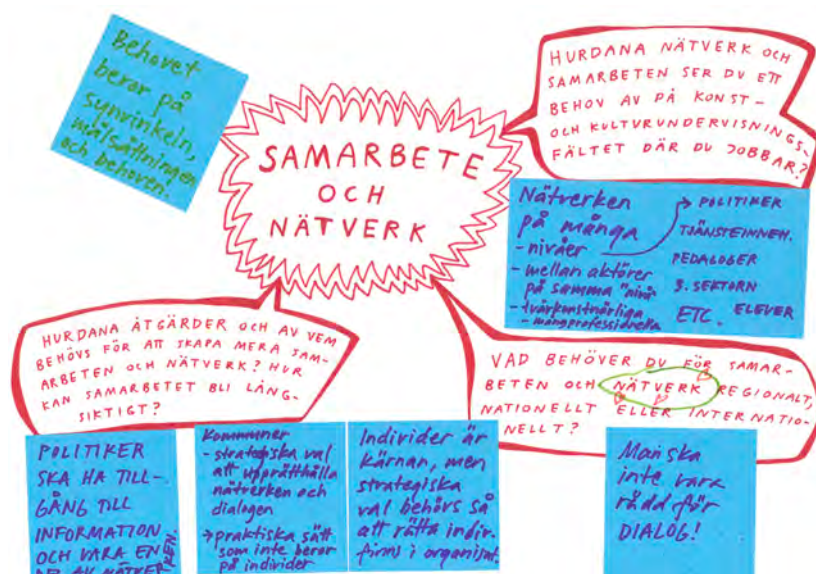
Flera SKAPA-finansierade projekt har lagt in betydelsefulla resurser och utvecklingsarbete för att skapa lokala och regionala nätverk, fortbildningar och mötesplatser. Flera projekt har i sina inledande kartläggningar identifierat behov av mera samarbete för att uppnå målsättningen med att bygga hållbara, tillgängliga och bestående strukturer för konstundervisningen.

SKAPA-projektet i Korsholm och Vörå har i sin inledande rapport *Att Växa och Vara i Konsten* (2023) identifierat behovet av kaffebordssamtal för att skapa "ett bättre samarbete mellan olika parter inom konstundervisningen för barn och unga i Korsholm och Vörå" (s. 56). I rapporten *Om att ge barn och unga en röst* (2023) identifierar Jakobstadsregionens SKAPA-projekt hur projektet kan koordinera utvecklingsarbetet för en regional kulturläroplan samt utveckla mera samarbete mellan bland annat konstlärare och institut, konstfostran och småbarnspedagogiken och mellan Finlandsmodellen för hobbyverksamhet och Kultur i skolan. SKAPA-projektet i Borgå och Sibbo påvisar i sin rapport *SKAPA – En utredning om konstfostran för barn under skolåldern i Borgå och Sibbo 2023* (2023) behov av närmare samarbete mellan kommunernas olika sektorer såsom småbarnspedagogiken, utbildningstjänsterna, konstpedagogerna och konstnärerna, och av att erbjuda fortbildning inom konstfostran som når en bred målgrupp av undervisningspersonal.

Det finns ett behov av att fortsätta arrangera och vidareutveckla lokalt och regionalt samarbete och nätverksarbete inom konstundervisningen, och att ta till vara det värdefulla arbetet som gjorts inom hela SKAPA-satsningen.

SKAPA-projektens lokala och regionala nätverksarbete och Kulturus nätverksträffar har påvisat att lokala och regionala fysiska träffar uppmuntrar till samverkan och insatser som gynnar och stöder konstundervisningsbranschen på ett mångsidigt sätt. Det finns ett behov av att fortsätta arrangera och vidareutveckla lokalt och regionalt samarbete och nätverksarbete inom konstundervisningen och att ta till vara det värdefulla arbetet som gjorts inom hela SKAPA-satsningen. De kommande åren förväntas medföra stora strukturella förändringar inom konstundervisningen, bland annat genom lagreformen om grundläggande konstundervisning, utvecklingen av Finlandsmodellen för hobbyverksamhet och genom utvecklingen av gymnasiediplom och studentexamen i konst- och färdighetsämnen.

Samtidigt finns det farhågor om hur den statliga och kommunala finansieringen av konst- och kulturföstran påverkas av det strama ekonomiska läget i kommunerna och staten. Omfattande reformer och en osäker ekonomisk situation framhäver behov av att upprätthålla nätverk och samarbetsstrukturer som kan stödja aktörerna. I bästa fall kan lokala och regionala nätverk sammanföra rektorer, verksamhetsledare, lärare, organisationer, kommunala tjänsteinnehavare, beslutsfattare och förtroendevalda till en gemensam mötesplats för diskussion, samplanering och fortbildning. En fortsatt utveckling av regionalt och lokalt samarbete bör bygga på de mångsidiga och gedigna arbete som SKAPA-projekten runtom i Finland har etablerat och utvecklat under de senaste åren.

“Politiker ska ha tillgång till information och vara en del av nätverken”. Material ur en verkstad om Kulturmets fortsättning i juni 2025.

Starkare samarbete, strategier och verksamhetsmodeller på lokal och regional nivå är nödvändiga för att öka den regionala jämlikheten och en bättre tillgång och tillgänglighet till barnkultur och konstfostran, vilket även den nationella kulturpolitiska redogörelsen framhåller. Kulturpolitiska redogörelsen anger riktlinjer för kulturpolitikens mål och åtgärder fram till 2040-talet. I kulturpolitiska redogörelsens genomförandeplan (2026) framförs följande målsättningar:

- att förbättra den regionala tillgängligheten till konst- och kulturtjänster
- att stärka barns och ungas kulturella delaktighet
- att utnyttja kulturens roll för att främja hälsa och välbefinnande
- att förebygga marginalisering
- att använda kultur för att stödja integration.

Respons från feedbackformulär 2025

Hurdana nätverk och samarbeten ser du ett behov av på konstundervisningsfältet?

“Jag ser att Kulturmets gör ett jätteviktigt jobb här och jag uppskattar de språköverskridande inslagen. Vi ska inte heller enbart jobba i vår finlandssvenska bubbla, vi behöver även samarbeta över språkgränserna. Dock är det viktigt att det finns ett forum på svenska med tanke på särdragen vi jobbar med. Det behövs såklart en koordinator för att kunna upprätthålla det nätverk som skapats nationellt.”

“Jag ser nätverken som en nödvändighet för konstundervisningsfältets fortsatta livskraft. Vi behöver samarbeta och förena våra krafter för att överleva i det allt hårdare ekonomiska klimatet. Vi kan inte “pynja på med vårt eget” och göra saker som lappar på varan i stället för att samarbeta. Det gäller såväl lokalt som regionalt och nationellt.”

Nätverk för lärare och pedagoger

Ett synligt utvecklingsbehov som uppmärksammas i enkätsvaren, och som vi i Kulturums arbetsgrupp funderat mycket på, är hur nätverksträffar kunde engagera lärare och pedagoger som arbetar inom konstundervisningen. Vi vill speciellt jobba för att nå de lärare som har en timanställning och som riskerar bli utan kollegialt stöd i sin arbetsvardag. Den här frågeställningen och utvecklingsbehovet har även uppmärksamats av Kulturums externa utvärderare Annika Sillander. Utmaningen är strukturell då timanställda lärare kan sakna tillräckliga möjligheter att få ersättning för att delta i träffar och fortbildningar utanför deras undervisningstimmar. För heltidsanställda lärare kan det å sin sida vara svårt att komma loss från undervisningen om det tillför mera arbete, exempelvis med att hitta vikarier.

En viktig startpunkt är att utreda de existerande behoven och önskemålen som lärare och pedagoger har i relation till mera samverkan inom konstundervisningsbranschen. Hurdana nätverk önskar sig lärare och pedagoger? På vilka sätt kunde träffar och evenemang organiseras så att de beaktar lärarnas olika arbetsbilder och tidtabeller? Hur löser vi de hinder lärare och pedagoger möter för att delta i nätverk och fortbildningar?

I inledande intervjuer vi haft med lärare har de fört fram önskemål kring regionala eller konstämnesspecifika lärarnätverk. Lärarna har även uttryckt behov av att dela lektionsplaner med varandra och att diskutera om lösningar för hur undervisningen kan anpassas till elever med behov av särskilt stöd. Kollegial växelverkan kan i bästa fall förstärka lärarnas och pedagogernas självförtroende och utöka deras kontaktnätverk. Dessutom kan samverkan mellan andra lärare stöda det mångsidiga expertkunnande lärarna besitter då de får delge varandra sina erfarenheter och pedagogiska metoder.

Det finns skäl att utreda lärarnas och pedagogernas arbetsbild, anställnings- och arbetsförhållanden inom grundläggande konstundervisning för att bättre förstå de möjliga utmaningar och lösningar som olika anställningsförhållanden och kollektivavtal kan innebära. En dylik utredning vore också ett värdefullt led i att hitta lösningar för lärarbristen inom grundläggande konstundervisning på svenska. Bristen på svensktalande lärare framkommer i flera rapporter och utredningar som utförts under 2020-talet. I rapporten *SKAPA – konstundervisning på svenska i Finland (2022)* beskriver forskaren Dan Sundblom bristen på svensktalande lärare. Enligt Sundblom tar sig lärarbristen i ”olika uttryck i olika delar av landet och är också delvis ämnesrelaterad” (s. 47). En central orsak till lärarbristen är de begränsade utbildningsmöjligheterna inom olika konstarter, speciellt på svenska.

Respons från feedbackformulär

Hurdana nätverk och samarbeten ser du ett behov av på konstundervisningsfältet?

“Pedagoger i konstämnen önskar på fältet ett kollegium/nätverk. Både inom grundläggande konstundervisning och den grundläggande utbildningen. Hur detta i praktiken skulle se ut är en annan femma.”

“Ämnesnätverk, särskilt regionalt, vore givande att se. Svenska rum finns (Bravo, Bildstorm, Konstundervisningsdagarna) och går att ordna, men det kan även vara skäl att definiera vilka forum är för vem. När vi pratar konstundervisning så behöver det specificeras menar vi undervisningen i grundskolan eller den grundläggande konstundervisningen. Förutsättningarna (veckotimmar, ämneskunskap, utbildning i ämnet, lagstiftning etcetera) är ju olika för de olika nivåerna och att nätverka under samma tak kan vara svårt, man vill nå alla men skrapar bara på ytan på det som betyder något. Allas tid är begränsad, man behöver känna att “det här rör mig och mitt arbete” när man deltar i olika samarbeten och nätverk.”

Barn och unga är aktiva medskapare

Barn och unga är centrala aktörer då vi utvecklar och funderar över kultur- och konstfostran nu och i framtiden. Det är för barnen och unga vi gör kultur- och konstfostran, och det är genom dem som verksamheten får sitt värde och sin betydelse. Därför är det av största vikt att lyssna på barns och ungas erfarenheter och åsikter, och att göra insatser för att stärka barns och ungas delaktighet inom konstundervisningen.

Barns och ungas rätt att delta och höras lyfts fram i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (1989). Till konventionen hör barnets rätt till yttrandefrihet och respekt för barnets åsikter (artikel 12). Barns och ungas aktiva deltagande framkommer även i den nationella kulturpolitiska redogörelsens genomförandeplan (2026). Genomförandeplanen omfattar ett delområde som framför barn och unga som aktiva skapare och konsumenter av konst och kultur. I delområdets åtgärd 42 konstateras att “barn och unga erbjuds möjlighet att delta i planering av verksamhet som berör dem så att deras åsikter och önskemål ska bli bättre beaktade” (s. 28).

Under projekttiden 2023–2025 har Kultorum inte i stor utsträckning engagerat barn och unga i nätverk och program, eftersom projektverksamheten och projektplanen först och främst riktats till de som arbetar inom konstundervisningen. I de fortsatta planerna för ett forum för konstundervisning beaktas barnens och de ungas engagemang som en utvecklingsåtgärd.

5. Fortbildningar och webinarier för kompetenshöjning och attitydförändring

Nina Dahl-Tallgren talar under seminariet Livskraft ur konst – välmående för barn och unga i oktober 2023.

Fotograf: Nelli Salonen

Kultorum har arrangerat ett flertal fortbildningar och webinarier i samarbete med konstfostrans- och barnkulturaktörer med målsättningen att skapa växelverkan och fortbildningsmöjligheter för personal inom konstundervisningen.

Innehållet i fortbildningarna och webinarierna har planerats utgående från deltagarnas behov och önskemål. Evenemangen med alla de värdefulla samarbeten och möten som uppstått i anslutning till dem har bidragit till att bredda målgruppen som nås av Kulturums verksamhet.

Livskraft och välmående

Kultorum och SKAPA-utredningen 2023 i Pargas och Kimitoön ordnade tillsammans ett tvåspråkigt seminarium Livskraft ur konst -
20

välmående för barn och unga på Pargas Idrotts- och Ungdomsgård PIUG den 4.10.2023.

Programmet omfattade föreläsningar med Tanja Linnavalli, forskare, kognitionsvetare och musiklärare och Nina Dahl-Tallgren, forskare och scenkonstpedagog. Dessutom ordnades två workshoppar med speciallärare Terhi Järnström och bildkonstlärare Vippe Leminen. Järnströms workshop berörde specialpedagogik inom konstundervisningen och individuella lärostigar. Leminens workshop lyfte

Totalt 42 personer deltog i seminariet Livskraft ur konst – välmående för barn och unga i PIUG, Pargas i oktober 2023. Fotograf: Nelli Salonen.

fram hur konstundervisningen kan skapa handlingskraft för hållbara och rättvisa framtider. Därtill bjöds det på fantastiska konstuppträdanden av elever på Åbolands Teaterskola och Sydkustens ordkonstskola.

*Åbolands Teaterskola åk 7–9 uppträdde med smakprov ur föreställningen "Waiting".
Fotograf: Nelli Salonen*

Seminariet riktade sig till alla med intresse för konstundervisning: lärare, rektorer, forskare, beslutsfattare och kulturarbetare. Allt som allt 42 personer deltog i seminariet på plats. Seminariets föreläsningar och välkomsttal streamades och hade sammanlagt 119 visningar via Pargas kultur Youtube-kanal.

Kreativt ledarskap

Lördagen den 7 oktober

2023 arrangerade Kultorum tillsammans med SKAPA-projektet Fem kommuner kring jämlik konstundervisning webinariet Kreativt ledarskap med Lina Teir, föreläsare, konstnär och konstpedagog. Under webinariet utforskades kreativt ledarskap genom aktuella samhällsfrågor och konstpedagogisk teori. Ett centralt tema för fortbildningen var konstpedagogers roll i att skapa ett hållbart samhälle. Föreläsningen var öppen för alla med intresse för kultur- och konstpedagogik. 22 personer deltog i fortbildningen.

Tips för bättre tillgänglighet

För att uppmärksamma veckan för barnets rättigheter 2024 och temat alla barns och ungas rätt att lära sig, arrangerade Kultorum webinariet Alla med! Tips för bättre tillgänglighet. Webinariet ordnades på svenska och finska i samarbete med tvåspråkiga barnkulturnätverket Kulturtåget och SKAPA Position i Raseborg och Hangö. Under webinariet presenterades rekommendationer för hur verksamhetsledare, lärare och arrangörer inom barnkultur och konstundervisning kan arbeta med tillgänglighet. Programmet omfattade en presentation om Tillgängligare hobby-attitydmärket av projektkoordinator Tetti Tuhkio på Förbundet för barnkultur i Finland. Elin Sundell, samhällspedagog och tjänstedesigner, redogjorde för hur vi alla kan arbeta med tillgänglighet, inkludering och attitydförändring i vårt arbete. Dessutom lanserades ett faktaunderlag om alla barns och ungas rätt till en konst- och kulturhobby, ett resursmaterial för påverkansarbete som Kultorum tagit fram.

Sammanlagt 44 personer deltog i webinariet från olika delar av Finland. 20 deltagare eller närmare 45 procent besvarade en responsenkät där det framgick att de var mycket nöjda med webinariet. I svaren framkom att deltagarna fick med sig praktiska tips kring tillgänglighet som de kunde tillämpa i sin arbetsvardag.

Deltagarna fick även framföra önskemål för nästa webinarium: att höra mera om samarbete mellan sakkunnigorganisationer, praktisk information om användningen av punktskrift, tecken som stöd och bildkommunikation för konstpedagoger, inlägg från erfarenhetsexperter samt konkreta tips för hur en kan vidareutveckla tillgänglighetsarbetet inom en verksamhet. Dessa önskemål tog vi med oss då vi

började planera följande webinarium som ordnades under Barnkulturens festvecka våren 2025.

Tillgängligare kommunikation

För att fira och uppmärksamma Barnkulturens festvecka 2025 arrangerade Kulturom webinariet Kommunicera tillgängligt! tillsammans med det tvåspråkiga barnkulturnätverket Kulturtåget, SKAPA Position i Hangö och Raseborg och Åbo stads SKAPA II-projekt. Temat var mångprofessionellt samarbete inom barnkultur och konstundervisning.

Respons från webinariet Alla med! Tips för bättre tillgänglighet 18.11.2024

Vad fick du ut av webinariet?

“Ja, många nya och tankeväckande idéer och inspiration. Också helt konkreta saker, men mycket om attityd, öppenhet och bemötande.”

“Sain hyviä vinkkejä, joiden avulla voi parantaa organisaationsa saavutettavuutta.”

“Sakinnehället var ganska bekant men presentationerna och diskussionerna gav inspiration att fortsätta jobba med frågorna. Bra också med konkreta tips.”

“Nya sätt att tänka kring budgetering, planering och kommunikation. Fick även nyttiga länkar.

Syftet med webinariet var att väcka diskussion och engagemang för en tillgängligare kommunikation inom konstfostran och kulturtjänster för barn och unga. Under webinariet presenterade Tessa Bamberg, punktskriftsansvarig på Förbundet Finlands Svenska Synskadade, hur vi kan komma i gång med punktskrift och välkomna personer med synnedsättning i olika verksamheter. Michaela Holm, sakkunnig på Folkhälsan, gav en inledning till användningen av kommunikationsstöd, bildsnack och visuellt stöd med barn och unga. Marika Leinonen-Vainio, verksamhetsledare för Barnkulturcentret Färi, och Sanna Minkkinen, specialfamiljearbetare vid Egentliga Finlands välfärdsområde, presenterade det mångprofessionella samarbetet kring konstverkstäder för barn med stödbehov. Under webinariet fanns även tid för frågor och diskussion i

smågrupper. Webinariet ordnades tvåspråkigt på svenska och finska.

I webinariet deltog allt som allt 30 deltagare från olika delar av Finland som arbetar inom barnkultur och konstundervisning. Sammanlagt 11 personer, 36 procent av deltagarna besvarande en enkät efteråt. I responsen angav deltagarna att upplägget för webinariet var bra och att innehållet gav dem konkreta tips och information som de kunde tillämpa i arbetet. Positiv respons gavs för smågruppsarbetet som fördjupade diskussionerna och de olika perspektiven inom temat. I responsen framkom kritik över det låga antalet lärare som deltog i webinariet med uppmaningar till arrangörerna att göra ytterligare insatser för att nå dem som arbetar direkt med barn och unga på verkstadsgolvet.

Respons om webinariet Kommunicera tillgängligt! Mångprofessionellt samarbete inom barnkultur och konstundervisning, 12.5.2025

“Mycket bra att ha evenemanget så här interaktivt och att efter varje presentation diskutera tillsammans och reflektera. Tydlig tidtabell!

“Hienosti järjestetty, kiitos! Esitysten jälkeen pienryhmäkeskustelut syvensivät aihetta ja ne toimivat muutenkin oikein hyvin.”

“Tusen tack, alltid bra och intressanta webinarier!”

“Hyvä kuulla mitä ja miten muualla tehdään. Aina voi ottaa opiksi, napata ideoita ym.”

Tecken som stöd och bildkommunikation

Den 22 september 2025 arrangerade Kultorum en fortbildning i tecken som stöd och bildkommunikation för lärare i olika konstarter. Fortbildningen leddes av kommunikationshandledare Sandra Westerholm och speciallärare Nina Knuters. Deltagarna fick teori, praktiska övningar och materialunderlag inom både tecken som stöd och bildkommunikation för varje enskild konststart som de kunde tillämpa direkt i sin undervisning. Sammanlagt 17 deltagare medverkade under fortbildningen.

Marknadsföringsbild för fortbildning i tecken som stöd och bildkommunikation 22.9.2025

Feedbackformuläret efteråt besvarades av sammanlagt fem deltagare som utgjorde 29 procent av deltagarna. De uppgav att de tyckte genomförandet av fortbildningen var bra eller mycket bra. I ett svar framkom att fortbildningens externa kommunikation kunde förbättras ytterligare. Deltagarna framförde önskemål om nätverksträffar med andra lärare, fortbildning inom olika ämnen samt verktyg och material till undervisningen. Dessutom efterfrågades praktiska tips för både utmaningar och lösningar i gruppundervisning och fortbildning inom marknadsföring.

Tre insikter om fortbildningarna

Mera kommunikation med och för lärare

Utgående från enkätsvaren är ett centralt utvecklingsområde att förbättra kommunikationen om fortbildningar och evenemang för att i större utsträckning engagera och nå ut till lärare inom konstundervisningen, speciellt de med deltids- eller timanställning.

Under projekttiden har vi nått ut till lärare genom regelbundna informationspaket om aktuella evenemang och fortbildningar som vi skickat ut till lärare och deras chefer per e-post. Vi har informerat om fortbildningar och webinarier via Kulturums sociala medier och genom Sydkustens och KulturÖsterbottens webbsida och nyhetsbrev. Kultorum har sedan hösten 2023 upprätthållit egna kanaler i sociala medier på Instagram och Facebook där projektet kommunicerat om sina evenemang och delat aktuell information om konstundervisningsbranschen. I skrivande stund (13.2.2026) har Kultorum 500 följare på Instagram och 337 följare på Facebook.

Kulturums evenemang har marknadsförts via sociala medier. Kulturums visuella profil är skapad av grafiker och art director Linnéa Sjöholm.

Det finns flera lösningar och möjligheter för att stärka och förbättra Kulturums kommunikation. Utarbetandet av en långsiktig kommunikationsplan och -strategi för att nå ut till lärare och pedagoger är grundläggande för att följa med hur projektet lyckas nå ut till en bred målgrupp med lärare inom olika konstarter. Dessutom är det viktigt att se över hur lärare och pedagoger aktivt kan medverka i verksamheten och i planeringen av för dem relevanta fortbildningar och träffar. Den externa kommunikationen kan utvecklas genom att satsa ytterligare på lättillgängliga kommunikationskanaler såsom sociala medier, webbsidor och nyhetsbrev. Utöver det kan det även vara av stort värde att besöka läroanstalter för att möta lärare och pedagoger på verkstadsgolvet.

Möjligheter med online fortbildningar

I de flesta enkätsvar om Kulturums online-evenemang under åren 2023–2025 framkommer att deltagarna förhåller sig positivt till evenemang och fortbildningar som arrangeras online eller i hybridform. Evenemang och fortbildningar som ordnas online är lättare att delta i och det krävs inte lika mycket extra arrangemang och resurser för att medverka. Att arrangera evenemang online är även en fördel för projektverksamheten eftersom de kräver mindre resurser och arbetstid att producera, vilket medför möjligheter att ordna flera evenemang och fortbildningar i året.

En kontinuerlig behovsanalys

Kultorum har regelbundet samlat in önskemål och behov kring fortbildningar och evenemang från branschens lärare, pedagoger, verksamhetsledare, rektorer, projektarbetare och administrativ personal. För projektledningen har det varit viktigt att se till att ett forum för konstundervisning kan erbjuda något för alla och att verksamheten speglar de behov som finns inom branschen. En viktig insikt för Kultorum är att regelbunden behovsanalys som bäst kan säkerställa att de olika verksamhetsformerna i ett projekt – såsom fortbildningar och evenemang – träffar rätt och är till nytta för dem som arbetar inom konstundervisningsbranschen.

“Evenemang, seminarier, träffar och skolningar i hybridformat eller helt på distans är också bra alternativ att hålla i åtanke även framöver, då kan man delta oberoende var man håller hus och det går inte heller så mycket tid till att resa för dem som till exempel bor längre ut i Åbolands skärgård (som ofta behöver tänka på till exempel färjor) eller högre upp i norr.”

6. Konstundervisningsdagarna – en mötesplats, konferens och fest

Konferencier och skådespelare Antonia Atarah värmer upp publiken under öppningstillfället vid Konstundervisningsdagarna 23.10.2025

Kulturum arrangerade tillsammans med KulturÖsterbotten, Sydkustens landskapsförbund och olika samarbetspartner Konstundervisningsdagarna år 2024 och 2025 – en höjdpunkt och mötesplats för konstundervisningsbranschen.

Konstundervisningsdagarnas målsättning var att samla hela konstundervisningsfältet för gemensamma dagar med fortbildning, workshoppar, konstuppträdanden, scensamtal, samvaro och en festlig middag. Mottagandet av konferensdagarna år 2024 och 2025 har varit mycket positivt. Deltagarna önskar att motsvarande konferensdagar arrangeras även i fortsättningen.

Konstundervisningsdagarna 2024

Konferensdagarna ordnades 19–20

september 2024 i Campus Allegro i Jakobstad med sammanlagt tio samarbetspartner:

Yrkeshögskolan Novia, Wava-institutet, Campus Allegro, Idébanken, FolkmusikForum i Österbotten, DUNK – De Ungas Musikförbund i Svenskfinland, Ålands musikinstitut, Yrkesakademin i Österbotten, Centria ammattikorkeakoulu och BRAVO! -nätverket. Konferensdagarna var planerade att äga rum 1–2.2.2024 men evenemanget måste skjutas upp på grund av omfattande politiska strejker i hela Finland som pågick samtidigt. Kulturums arbetsgrupp slog därmed snabbt fast en ny tid för konferensdagarna i september 2024.

Alla barns och ungas rätt till konst och kultur

Temat för Konstundervisningsdagarna 2024 var alla barns och ungas rätt till konst och kultur och till konstnärligt utövande. Konferensdagarna erbjöd föreläsningar med experter inom området. Sophia

Alexandersson, verksamhetsledare och konstnärlig ledare på ShareMusic & Performing Arts i Sverige, föreläste om kreativt samskapande och inkluderande lärmiljöer. Universitetsforskare Tuulikki Laes berättade om vägarna till en hållbar och världscentrerad musik- och konstundervisning. Professor emeritus Gunnar Bjursell presenterade hur kulturellt engagemang påverkar hjärna, hälsa och välmående.

Konferensdagarna bjöd även in till pedagogiska workshoppar i social cirkus, scenkonst, mediekonst, ordkonst, dans, folkmusik, sång och musiklek. Utöver det ordnades scensamtal kring en hållbar arbetsbild för lärare, tillgängligare konstundervisning för barn och unga samt om SKAPA-projektens nuläge och fortsättning. Dagarna förgylldes av musik- och konstuppträdanden av teaterlever på Wava-institutet samt av musiker på Yrkesakademin i Österbotten och Yrkeshögskolan Novia.

Ivriga arrangörer i väntan på konferensdeltagare vid Campus Allegro.

Fotografi: Nicolau Soroka.

Sophia Alexandersson föreläser om inkluderande lärmiljöer.

Fotografi: Nicolau Soroka

Samhörighet, inspiration och praktiska tips

Konstundervisningsdagarna 2024 lockade över 100 deltagare till Jakobstad och mottagandet av evenemanget var positivt. Respons från konferensdeltagarna samlades på plats genom ett frågebatteri på plattformen Mentimeter. Dessutom samlades respons in i efterhand genom en anonym enkätundersökning som gick ut till alla deltagare. Enkäten fick sammanlagt 19 svar och Mentimeter-frågorna svarades av sammanlagt 55 deltagare.

I responsen framgick att konferensdeltagarna fick nya idéer, nyttig information, forskningsresultat och konkreta tips som de kunde tillämpa i sin arbetsvardag och undervisning. Dessutom lyfte flera fram värdet av att träffas fysiskt, och att få nya kontakter och ett bredare nätverk genom de möten som konferensdagarna medförde. För programmet inför nästa Konstundervisningsdagar önskades mera innehåll om arkitektur, hantverk och bildkonst samt program kring AI, aktivism, finansiering av konstundervisning och lagstiftning samt kommunens och det offentligas roll för konstfostran. Dessutom efterfrågades mera praktiska workshoppar.

Scensamtal om SKAPA-projektens nuläge och fortsättning.

Fotografi: Nicolau Soroka

Att träffa nya och gamla bekanta upplevdes som viktigt. Fotografi: Nicolau Soroka.

Respons om Konstundervisningsdagarna 2024

Vad fick du ut av Konstundervisningsdagarna?

“Ett bredare nätverk och en massa nya idéer och mer kött på benen gällande egen verksamhet”

“Träffade många inom arbetsfältet som jag inte träffat förut. Knöt därmed en hel del goda kontakter.”

“Jag fick både allmän information och nyttiga forskningsresultat liksom konkreta tips för min undervisning som jag genast tog i bruk.”

“En bättre kännedom om hur de som arbetar med konstundervisning ser på läget och framtiden. Viktigt att alla träffas och utbyter erfarenheter/kunskap. Jag lärde mig nya saker.”

“Motivation att fortsätta utveckla min yrkeskunnighet, inspiration och praktiska tips. Givande människomöten och en viktig känsla av samhörighet.”

Hur upplevde du genomförandet av Konstundervisningsdagarna 2024?

“Mycket bra! Passligt med program och andrum. Perfekt med gångavstånd till allt, även till hotellet. Det kändes lugnt, det var bra och ändå hann vi med många olika moment.”

“Väldigt välplanerat, tillgängligt och tydligt, trevlig och trygg atmosfär, proffsigt producerat.”

“Verkade väl arrangerat. Vissa programpunkter var tunna till innehållet, panelerna till exempel”

“Arrangemangen och tidtabellerna fungerade väldigt bra och platsen var givetvis utmärkt. Jag tycker det var mycket positivt att det inte var för många program, och att det fanns tillräckligt långa pauser. Det kom också utmärkt bra och tillräcklig info på förhand.”

“Bra gjort! Kändes som en viktig mötesplats.”

Övriga tankar eller önskemål kring konferensdagarna?

”Det var skönt att konferensen tydligt kom fram med att tillgängligheten måste förbättras på olika plan och det kändes i enlighet med mina värderingar. Så det kändes att evenemanget är i tiden på ett bra sätt. Tack!”

“Skojigt att så många olika människor och yrken samlas”

Konstundervisningsdagarnas affisch år 2025 utformades av grafiker och art director Linnéa Sjöholm.

Konstundervisningsdagarna 2025

Konstundervisningsdagarna 2025 gick av stapeln 23–24 oktober i Esbo på Aalto-universitetet och i kulturhuset Vindängensalen. Dagarna arrangerades i samarbete med Högskolan för konst, design och arkitektur vid Aalto-universitetet, Esbo stad, Idébanken och Vindängensalen. Temat för Konstundervisningsdagarna 2025 var ”Samverka, påverka, skapa”. Hur kan vi samverka mera mellan konstarter, sektorer, generationer, språk, kommuner och organisationer? Hur kan vi påverka så att konstundervisningens och kulturens ställning förstärks i vårt samhälle?

Hur kan konstundervisning och kultur skapa handlingskraft i svåra tider och främja gemenskap, glädje, mångfald och jämlikhet?

Nya komponenter i programplaneringen

Nytt för Konstundervisningsdagarna 2025 var att alla nio konstarter inom grundläggande konstundervisning var representerade i programmet, och att programmet även riktade sig till de kulturansvariga i kommunerna. För att förverkliga program för de kulturansvariga i kommunerna samarbetade Kulturums projektledare med Tove Hagström, kulturplanerare vid Sydkustens landskapsförbund. Syftet med att arrangera konferensprogram för en bred målgrupp var att samla konstundervisningsbranschen och kulturfältet till diskussioner om att samarbeta mera, påverka mera och skapa mera tillsammans.

Utöver ett utökat samarbete fanns det även ett annat nytt inslag i programplaneringen: en öppen ansökan för lärare och pedagoger att medverka i programmet. Under våren publicerade Kulturmuseet en öppen ansökan, en så kallad open call, genom vilken lärare och pedagoger kunde anmäla sig om att medverka i Konstundervisningsdagarna. I den öppna ansökan efterlystes workshoppar eller föreläsningar om samtida pedagogiska metoder, konstnärliga praktiker eller forskning inom konstundervisning för barn och unga. Den öppna ansökan pågick 13.2–24.3.2025 och instruktionerna publicerades på svenska, finska och engelska. Vi fick sammanlagt in 28 programbidrag varav nio valdes till konferensprogrammet.

Vippe Leminen, Sara Mannsén och Tove Hagström öppnar Konstundervisningsdagarna 2025.

Insikter, kontakter och nya idéer

I Konstundervisningsdagarna år 2025 deltog över 120 konferensdeltagare från Nyland, Egentliga Finland, Österbotten, Åland och Birkaland. Respons från konferensdeltagarna samlades in i efterhand genom intervjuer som Kulturums externa utvärderare Annika Sillander utförde och genom en anonym enkätundersökning som gick ut till alla deltagare. Enkäten fick sammanlagt 27 svar vilket utgör 22 procent av deltagarna.

I responsen framgick att deltagarna upplevde att konferensen var väl genomförd och att stämningen under dagarna var mycket god. Det mångsidiga programinnehållet med workshoppar, scensamtal, konstuppträden och föreläsningar fick beröm. I svaren berättade deltagarna att de fick nya idéer, kontakter och inspiration för sitt arbete, samt att konferensen gav dem matnyttig information om bland annat lagreformen om grundläggande konstundervisning, kulturpolitik, kulturfinansiering och om användning av AI inom konstundervisningen. Flera responssvar framförde att programmet var kreativt och stimulerade till skaparglädje.

På fredag arrangerades workshoppar inom olika konstarter och pedagogiska metoder.

Det som väckte anmärkningar var att programmet ordnades i flera olika byggnader, vilket gjorde övergångarna mellan programmen mer invecklade. Trots att programmet ordnades i flera olika byggnader uppgav deltagarna också att det var oväntat smidigt att röra sig mellan platserna och att lokalerna var inspirerande.

Ett viktigt förbättringsförslag för framtida konferenser var att förtydliga vad program under titeln "workshoppar" innehåller och vem workshopparna vänder sig till, och att program med tonvikt på föreläsning inte beskrivs som en workshop. I responsen framfördes också önskemål om mera strukturerad tid för att samverka.

Lunchmingel på Konstundervisningsdagarna 2025.

Undervisningsminister Anders Adlercreutz besökte Konstundervisningsdagarnas final.

Respons om Konstundervisningsdagarna 2025

”Ett stort utbud av fina presentationer och workshops. Ett schema som inbjöd till samtal och nätverkande. Fint omhändertagande av deltagare. Tack för ett väl genomfört evenemang!”

”Stort tack till arrangörerna. Man kände att man för en gångs skull var i rätt tid på rätt plats.”

”Kaikin tavoin todella hyvin organisoitu tapahtuma. Olette tehneet tosi tärkeää työtä, ja se on antanut toivoa ja iloa tässä työssä toimimiseen. On myös hienoa, jos tällaisia tapaamisia voisi olla tulevaisuudessakin suunnilleen vuosittain. Osa tapahtuman voimasta syntyy toistosta, siitä että samoja ihmisiä alkaa nähdä useampia kertoja ja hitaasti muodostuu kokemus siitä, että työn tekemisen kokemuksia voi jakaa toisten kanssa. Pajat olivat ihan mukavia myös. Ja oli hienoa että vaikka ohjelmaa oli paljon, oli myös aika pitkiä taukoja, koska niiden aikana sain keskusteltua tosi tärkeistä asioista.”

”Tycker det var mycket bra! Fanns mycket olika föreläsningar och workshops att välja på, som passar olika människor. Ångrar att jag inte deltog också torsdagen.”

”Upplägget var bra planerat med passligt många föreläsningar, verkstäder och paneler varvat med tillräckligt många och långa pauser. Kanske lite bökgigt att det var uppdelat på så många olika utrymmen men bra med skyltning och info.”

”Jättefint att dessa ordnas! Och det funkade fint att kombinera konstundervisning och kulturarbetare.”

Fem insikter om konferensen

Konstundervisningsdagarna svarar på ett behov

Responsen från Konstundervisningsdagarna år 2024 och 2025 har varit mycket god och uppmuntrande. Konferensdagarnas mångsidiga program och upplägg med föreläsningar, workshoppar, konstuppträdanden och scensamtal har tagits väl emot. Även de långa pauserna mellan programmen välkomnades. Den lediga tiden, som är så viktig för att knyta kontakt med både nya och bekanta ansikten, har varit uppskattad. Utgående från responsen vi fått ser vi att det finns ett behov för ett dylikt evenemang även framöver – ett evenemang som samlar konstundervisningsbranschen till gemensamma dagar.

Fysiska möten ger krafter och kontakter

I flera enkätsvar framkommer värdet av att träffas fysiskt med kolleger inom fältet, och att fysiska möten möjliggör nya bekantskaper och en utveckling av de nätverk som en hör till. Dessutom skapar fysiska möten hopp och ”kulturkraft”, såsom en respondent beskriver det. Inför framtiden ser vi därför ett mervärde i att satsa på att ordna konferensen fysiskt på plats, turvis i olika regioner.

Kulturfrågor och nio konstarter berikar programmet

Flera deltagare under Konstundervisningsdagarna 2024 lyfter fram att de fått konkreta verktyg, idéer och tips för arbetet med inkludering och tillgänglighet inom konst- och kulturförskolan. Föreläsningarna inom temat får speciellt mycket beröm. År 2025 poängterades informationen kring lagreformen om grundläggande konstundervisning som betydelsefull, och att programmet omfattade alla nio konstarter inom grundläggande konstundervisning. För Konstundervisningsdagarnas framtid finns det skäl att hålla fast vid att ordna ett mångsidigt och mångkonstnärligt program som berör aktuella kultur- och utbildningspolitiska frågor. Det finns

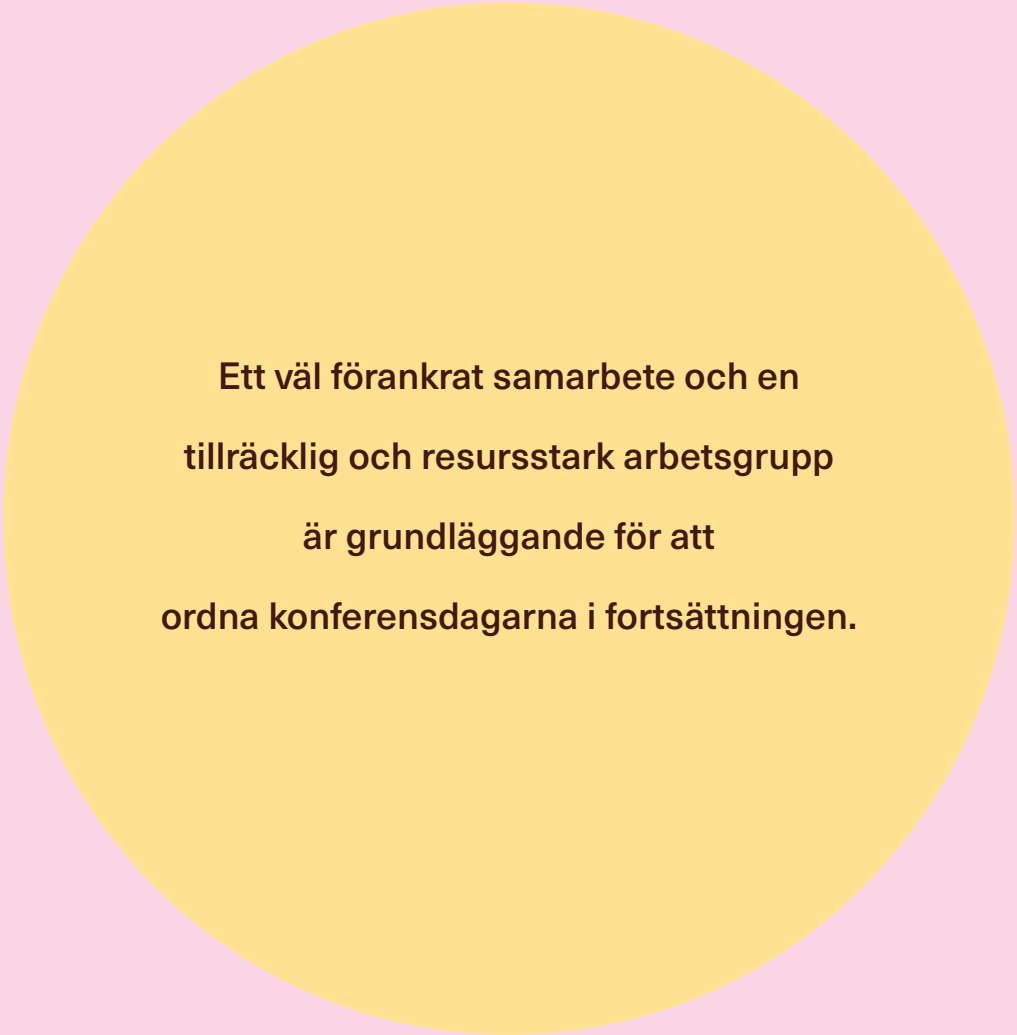
mycket att laborera med när det kommer till att skapa mångkonstnärliga och tvärssektoriella synergier och innehåll. Övriga och annorlunda modeller och möten efterfrågas också av deltagarna.

Mera samverkan mellan lärare och konstarter

Ett viktigt utvecklingsområde för konferensen är att i större utsträckning möjliggöra deltagandet för lärare och pedagoger, och att anpassa programmet efter lärarnas och pedagogernas behov. Ett förslag som lyfts fram i enkätsvaren, är att skapa konstämnesspecifika träffar under konferensen där lärarna kan samverka med varandra inom samma konststart. Ett annat förslag är att ge lärarna mera inflytande i valet av programinnehåll. En öppen ansökan för programinslag, som utfördes för Konstundervisningsdagarna 2025, medförde ett rikare program samtidigt som det uppmuntrar lärare och pedagoger till att presentera sin expertis för kolleger i branschen.

Tillräckliga resurser och samarbete

Det mest utmanande med konferensdagarna har varit att producera ett stort evenemang och programinnehåll med relativt små arbetsresurser. Kulturums arbetsgrupp med anställning i projektet består av två projektledare varav en är heltidsanställd och den andra arbetar på 20 procent. Genomförandet av konferensdagarna har hängt på att inget oväntat inträffar projektledarna som kan medföra frånvaro under evenemangsproduktionen som i sin helhet omfattar nästan ett helt år.

**Ett väl förankrat samarbete och en
tillräcklig och resursstark arbetsgrupp
är grundläggande för att
ordna konferensdagarna i fortsättningen.**

Ett avgörande inslag i konferensdagarnas planering har varit de extra resurser som Sydkustens landskapsförbund och KulturÖsterbotten medfört. Sydkustens organisationskoordinator Kristian Meurman och kommunikatör Maja Ottelin, samt KulturÖsterbottens informationssekreterare Carola Harmaakivi har gjort

stora arbetsinsatser för att Konstundervisningsdagarnas administrativa arbete och kommunikation. Dessutom har alla samarbetspartner under både år 2024 och 2025 varit centrala för konferensens lyckade arrangemang, vilket vi är mycket tacksamma för. Ett väl förankrat samarbete och en tillräcklig och resursstark arbetsgrupp är av största vikt för att ordna konferensdagarna i fortsättningen.

7. Påverkansarbete och opinionsbildning – ett långsiktigt arbete

*Ett faktablad publicerades under veckan
för barnets rättigheter 2024*

Kultuurum har utfört påverkansarbete och opinionsbildning om konstundervisningens betydelse i samhället. Ett viktigt fokus i arbetet har varit alla barns och ungas rättigheter och möjligheter att delta i konstundervisning på fritiden.

Under åren 2023–2025 utförde och medverkade Kultuurum i kampanjer som lyfte fram konstundervisningens betydelse och barns och ungas kulturella rättigheter. Kultuurum medverkade i kampanjer såsom Kreativitet i politiken-veckan, veckan för barnets rättigheter, samt med en egen kampanj under välfärdsområdes- och kommunalvalet 2025.

Konst och kultur som hobby är allas rätt

Alla barn och unga har rätt att delta i konst- och kulturhobbyer som erbjuds av deras hemkommun. Detta gäller även barn och unga med behov av anpassade stödåtgärder.

Enligt Statistikcentralen fick 26 % av eleverna i grundskolan intensifierat eller särskilt stöd under år 2024. Behovet av intensifierat och särskilt

stöd har ökat konstant under de senaste 20 åren. Trots detta saknas fungerande strukturer och resurser kring anpassade stödåtgärder inom konst- och kulturhobbyer, däribland den grundläggande konstundervisningen.

För att uppmärksamma detta strukturella problem lanserade Kultorum en introduktion till särskilda stödbehov inom konst- och kulturhobbyer. Lanseringen skedde under veckan för barnets rättigheter 18–24.11.2024.

Faktabladet tog upp fem åtgärdsförslag för att förbättra hobbyverksamheternas tillgänglighet:

- Tvåläramodell – en andra vuxen som stöd för hobbygrupper
- Fortbildning för lärare och ledare
- Tillgänglig kommunikation om stödtjänster
- Individuell läroplan i grundläggande konstundervisning
- Budgetering och resursering utgående från alla barns behov

Faktabladet Konst och kultur som hobby – en rättighet för alla presenterades under det tvåspråkiga webinariet Alla med! Tips för bättre tillgänglighet 18.11 med inbjudna experter. Sammanlagt 44 personer inom barnkultur och konstundervisning deltog i webinariet.

Faktabladet distribuerades till kulturansvariga i kommuner, läroanstalter inom grundläggande konstundervisning, tjänstemän på Undervisnings- och kulturministeriet samt till forsknings- och kulturministern, idrotts- och ungdomsministern och undervisningsministern. Faktabladet finns publicerat och tillgängligt som publikation på Syd kustens webbsida på både svenska och finska.

Läraren 5.12.2024 • Nr 19

9

Viipe Leminen är projektledare vid Kultorum – forum för konstundervisning. Foto: Anniina Aho/Anniina.

Också unga med specialbehov har rätt till konst- och kulturhobbyer

Alla barn och unga har rätt att delta i konst- och kulturhobbyer som erbjuds av deras hemkommun. Detta gäller även barn och unga med behov av anpassade stödåtgärder. Strukturella problem medför i dag att denna rättighet inte uppfylls, vilket leder till diskriminering, konstaterar Viipe Leminen, projektledare för Kultorum – forum för konstundervisning.

Modellen utvärderas kontinuerligt och jag tror att det inom den kommande åren ska mycket ha kommit till stånd, säger Viipe Leminen.

Läroplanen är en viktig del i barns och ungas rätt till en meningsfull fritid. Även barn med särskilda behov ska få tillräckligt stöd för att kunna delta i konst- och kulturhobbyer som anordnas av hemkommunen eller av offentlig finansierade aktörer. Det finns ett stort lagarbete som berör alla barn och unga rätt till en meningsfull fritid och till lärande utgående från de egna förutsättningarna.

Grundlagen och FN:s konvention
I Finland grundlagsgivning reglerar barnkonventionen om kulturella rättigheter. Där fastslås bland annat att alla barn har rätt till utbildning som utvecklar sig själv. I lagen om kommunernas kulturverksamhet konstateras att det är till kommunernas uppgift att främja likvärdig tillgång till och delaktighet i kultur och konst, samt att erbjuda möjligheter till mångsidig, målinriktad konst- och kulturverksamhet. Diskrimineringslagen fastslår för sin del att likabehandling ska främjas.

Med utgångspunkt i FN:s konvention om barnets rättigheter har Finland identifierat vägar till att främja barnets rätt till lek, vila, fritid och delaktighet i det kulturella och konstnärliga livet. År 2021 ratificerade Finland FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionsmål 4 konstaterar att organisationerna inom FN ska sträva efter att förbättra tillgången till utbildning för personer med funktionsnedsättning och att de ska erbjuda stöd för att de ska kunna delta i utbildning och i andra aktiviteter.

Fem förslag till förbättring
Det har överlag varit svårt att hitta information och kartläggningar om hur mycket utbildning anordnas inom hobbyverksamheten och hur strukturen med anpassningar och hjälpmedel utvecklas.

Kultorum har presenterat fem förslag på hur den rådande situationen kan förbättras. Detta handlar bland annat om tvåläramodellen – att få en andra vuxen som stöd för hobbygruppen och om att utnyttja möjligheterna till individuell läroplan inom den grundläggande konstundervisningen. Andra åtgärder har varit förbättring av personerna som förmedlar kommunikationen kring de stödtjänster som finns till tillgängligt. Detta innebär att tillgängliga grundläggande konstundervisning. Dessutom behövs resurser för att kunna tillgodose alla barn och ungas stödbehov inom konst- och kulturhobbyer.

Undervisnings- och kulturministeriet har år 2024 tillåtit en arbetsgrupp för att bedöma behovet av lagstiftningen om grundläggande konstundervisning och systemet för statlig finansiering. Arbetsgruppen består av medlemmar från olika myndigheter och utreder sig fram till slutet av juni 2025.

Vilka förhoppningar har de gående arbetsgruppen?
Vi hoppas på en tydlig utveckling där det gäller tillgänglighet och att lagarna beaktar tillgången till stödåtgärder för att tillgodose de ungas rättigheter till denna fritidsverksamhet. Det är viktigt att tillgången också främjas på lång sikt, inte bara för en år. Ansvaret skall finnas hos de som ordinar verksamheten, säger Viipe Leminen, som själv är utbildad tillkännagivare och har ett förhållande till barn i Aukilampi grundskola i Helsingfors.

TOIMAKUUS

Tidningen Läraren rapporterade om faktabladet “Konst och kultur som hobby – en rättighet för alla”, 4.12.2024.

Kreativitet i politiken-veckan

Kultorum samarbetar med Förbundet

för grundläggande konstundervisning

och deras medlemsförbund samt med

Finlands konservatorieförbund för att starta

tvåspråkiga nätverksträffar inför Kreativitet i

politiken-veckan år 2024. Avsikten var att ge tips

och stöd för utbildningsanordnare att delta i

kampanjen. Sedan 2023 har nätverksträffarna

arrangerats tvåspråkigt för att engagera

även de svenskspråkiga och tvåspråkiga

läroanstalterna. Kultorum har deltagit i kampanjen

varje år genom att aktivt sprida information i

projektets nätverk och via sociala medier.

Kampanj: Konst och kultur som hobby – så mycket mera

I mars 2025 lanserade Kultorum i samarbete med Idébanken kampanjen ”Konst och kultur som hobby - så mycket mera”. Kampanjen gjordes för att användas inför och under välfärdsområdes- och kommunalvalet 2025, med syftet att uppmärksamma framför allt beslutsfattare på konstens och kulturens betydelse för barn och unga. Kampanjmaterialet tog avstamp i rapporten *Vilka effekter har en kulturhobby 2024 - rapport, grundläggande konstundervisning*, gjord av Förbundet för grundläggande konstundervisning. Förutom material från rapporten innehöll kampanjen också material producerat av gruppen Shooting Stars under ledning av Julia Hellén vid Wava-institutet.

Kampanjmaterial på finska och svenska publicerades på KulturÖsterbottens, Sydkustens och Idébankens webbsidor och var fritt att använda under kampanjtiden. Kampanjen nådde cirka 4 000 personer via Kulturums egna kanaler på Instagram och Facebook under mars månad 2025.

Lagreformen om grundläggande konstundervisning

I regeringsprogrammet år 2023 föreslogs att lagstiftningen om grundläggande konstundervisning reformeras. Målet är att förbättra undervisningens tillgänglighet med beaktande av de olika konstarterna. Kultorum har aktivt deltagit i diskussioner och tagit ställning till reformen om den grundläggande konstundervisningen. Kulturums projektledare gjorde tillsammans med Sydkustens landskapsförbund ett utlåtande som kommenterade lagförslaget i sin helhet. De centrala anmärkningarna berörde oro över att barns och ungas företräde tas bort från den nya lagstiftningen utan en fullständig barnkonsekvensbedömning, och att den nya lärokursens omfattning på 1 000 undervisningstimmar riskerar att slå ut de mindre läroanstalterna som i dagsläget saknar undervisningstillstånd från Undervisnings- och kulturministeriet.

Under välfärdsområdes- och kommunalvalet 2025 utförde Kultorum kampanjen “Konst och kultur som hobby – så mycket mera”.

Flera organisationer besökte undervisningsminister Anders Adlercreutz den 15.10.2025. På bilden från vänster: Aura Linnapuomi, Anders Adlercreutz, Outi Salonlahti, Vippe Leminen och Christel Björkstrand.

För att uppmärksamma allmänheten om oron kring lagreformen och dess inverkan på små läroanstalter skrev Kulturm ett insändare till flera dagstidningar. Insändaren publicerades i Åbo Underrättelser 17.9.2025 och i Hufvudstadsbladet 25.9.2025. Insändaren publicerades också i HSS-Medias tidningar Vasabladet och Syd-Österbotten.

Den 15 oktober 2025 besökte Kulturm, servicen Kultur för alla och Sydkustens landskapsförbund undervisningsminister Anders Adlercreutz för att diskutera om tillgängligheten till konst- och kulturhobbyer för barn och unga. Kulturm framförde aktuella perspektiv om tillgängligheten till grundläggande konstundervisning, och på vilka sätt lagförslaget kan påverka tillgängligheten och tillgången till grundläggande konstundervisning på svenska.

Under Konstundervisningsdagarna den 23 oktober 2025 anordnade Kulturm ett scensamtal om lagförslagets inverkan på läroanstalter, arbetar- och medborgarinstitut och kommuner. I scensamtalet deltog Hanna Koskimies, kulturråd vid Undervisnings- och kulturministeriet, Johanna Selkee, sakkunnig vid Kommunförbundet, Mikko Hartikainen, undervisningsråd vid Utbildningsstyrelsen och Henrika Nordin, verksamhetsledare på Bildningsalliansen. Scensamtalet modererades av Tove Salovaara, verksamhetsledare vid Åbolands Ungdomsförbund. I januari 2026 arrangerade Kulturm ett möte med kulturråd Hanna Koskimies och direktör Minna Karvonen från Undervisnings- och kulturministeriet för att diskutera om hur lagförslaget påverkar svenskspråkiga läroanstalter med exempel från huvudstadsregionen och Sydösterbotten.

Insändare i Hufvudstadsbladet 25.9.2025.

Framtidsspaningar för påverkansarbete

Påverkansarbete och opinionsbildning är långsiktig verksamhet som kräver kontinuerliga, kollektiva och kreativa insatser. Viktiga lärdomar av påverkansarbetet från Kulturums projektperiod 2023–2026 är att påverka det som är i förändring, eller undergår en reform, och att göra det tillsammans med andra.

Ett viktigt område för Kulturums påverkansarbete har varit den grundläggande konstundervisningens utveckling och att stärka kännedomen om utbildningsformen. Grundläggande konstundervisning är en etablerad utbildningsform. Enligt Statistikcentralen (2026) deltog under år 2024 sammanlagt 127 000 elever i grundläggande konstundervisning. Trots bred spridning och popularitet är kännedomen av utbildningsformen generellt sett svag bland allmänheten. Förbundet för grundläggande konstundervisning har arbetat målmedvetet med att öka kännedomen om utbildningsformen, till exempel genom kampanjen Kreativitet i politiken som bjudit in beslutsfattare och näringslivet till att besöka utbildningsanordnare och pröva på de olika konstarterna. Svenska kulturfondens SKAPA-satsning har också bidragit till att öka kännedomen om utbildningsformen i tvåspråkiga kommuner. Enskilda utbildningsanordnare arbetar aktivt med att lyfta fram konstundervisningen de erbjuder lokalt även om de knappa resurserna för kommunikation gör marknadsföringen utmanande.

Trots resultatrikt utvecklingsarbete finns det fortfarande behov av att lyfta fram vad grundläggande konstundervisning är för den breda allmänheten. Det behövs även insatser för att öka kunskapen om grundläggande konstundervisning inom kommuner, hos kommunala beslutsfattare och tjänsteinnehavare. Den nya lagreformen om grundläggande konstundervisning är planerad att träda i kraft år 2027 och kommer att innebära ett ökat behov av informationsdelning om den nya lagstiftningen, utbildningsformens finansiering, de nya läroplansgrunderna samt kommunernas roll och ansvar. Detta indikerar att det fortsättningsvis finns ett behov av en koordinerande aktör som kan sprida information om lagreformens inverkan och utbildningsformens utvecklingsmöjligheter på svenska.

En viktig insikt som vi uppmärksammat under projektperioden är behovet av att stöda barns och ungas inflytande och delaktighet inom konst- och kulturfostran. Nationell och internationell lagstiftning, visionsarbete och policydokument stöder utvecklingsarbete där barns och ungas delaktighet och påverkansmöjligheter inom konst, kultur och hobbyverksamhet förbättras. Inom Finlandsmodellen för hobbyverksamhet har det gjorts insatser och utveckling för att höra barns och ungas önskemål kring deras hobbyer. Inom den grundläggande konstundervisningen finns det potential för utveckling vad gäller barns och ungas delaktighet lokalt inom läroanstalter och nationellt inom organisationer och via utvecklingsprojekt. Det finns en efterfrågan på utredningar, goda modeller och strukturer som stöder barns och ungas engagemang och inflytande inom konst- och kulturhobbyer.

Respons från enkät riktad till SKAPA-projekten 2025

Intressebevakning och påverkansarbete behövs på fältet. Vilka är de mest centrala frågorna som ska lyftas fram i påverkansarbetet just nu?

“Finansiering, image och positiva effekter av konstundervisning”

“Jämlikhet gällande konstformernas tillgänglighet och kvalitet”

“Lättförståeligt material om vad grundläggande konstundervisning är och hur statliga stöden till grundläggande konstundervisning fungerar”

“Hur ska grundläggande konstundervisning ges så att alla kan nå av den i framtiden? Hur ser det ut med Finlandsmodellen och fortsättningen?”

“Stora frågor är tvåspråkiga lärarresurser. Hur kan man öka pedagogisk kunskap?”

Inom ramen för Kultorum-projektets påverkansarbete har projektet arbetat målinriktat för en mer tillgänglig konst- och kulturföstran i enlighet med nationell och internationell lagstiftning och policydokument. Arbetet har påvisat att ett forum för konstundervisning kan arbeta för en mer tillgänglig konstundervisning, och motverka strukturer som bidrar till ojämlikhet inom konst- och kulturföstran. Ett viktigt led i det fortsatta arbetet är att följa med hur barns och ungas kulturella rättigheter och till-

gängligheten till konst- och kulturhobbyer uppfylls, eller äventyras, genom reformer och politiska beslut. Ett forum för konstundervisning kan verka som primusmotor för mera samarbete och erfarenhetsutbyte kring tillgänglighet. När vi delar erfarenheter, resurser och initiativ växer vår förmåga att förändra inrotade tankemönster. Genom växelverkan kan vi skapa möjligheter och initiativ för att engagera flera barn och unga till att delta, skapa och uppleva konst och kultur.

8. Referensgruppen – ett stöd i utvecklingen av Kultorum

Studiebesök till cirkusskolan Sorin sirkus i Tammerfors, 25.10.2023

Kultorum-projektets referensgrupp har sporrat projektledningen till att utvärdera och utveckla verksamheten, samtidigt som expertgruppen framfört viktiga inlägg kring konstundervisningens nutid och framtid.

Kulturums referensgrupp sammanställdes utifrån de expertmedlemmar som sedan 2021 deltagit i Regionförvaltningsverkets (från och med 2026 under namnet Tillstånds- och tillsynsverket) referensgrupp för grundläggande konstundervisning på svenska. Malin Eriksson, överinspektör på Tillstånds- och tillsynsverket, har verkat som primusmotor och ordförande sedan referensgruppen startade.

Referensgruppen har träffats fyra gånger i året på både distansmöten och under fysiska sammankomster och studiebesök. Studiebesök har utförts årligen bland annat till lanseringen av Åbo SKAPA-projektets inledande utvärdering i Åbo, Sorin sirkus i Tammerfors, arkitekturskolan Arkki i Helsingfors och TaiKon i Vasa. Referensgruppen har deltagit aktivt i att utvärdera och utveckla Kulturums projektverksamhet. Dessutom har referensgruppen diskuterat aktuella ärenden inom konstundervisningsbranschen.

Medlemmar i referensgruppen

Malin Eriksson, överinspektör vid Tillstånds- och tillsynsverket (ordförande)

Emanuele Ferrari, prorektor för Ålands musikinstitut

Tomas Holmström, rektor på Kuula-institutet

Katja Köngäs, rektor för HurjaPiruetti

Henrika Nordin, verksamhetsledare för Bildningsalliansen

Susanne Norrbäck-Råman, verksamhetsledare för Martin Wegelius-institutet

Katarina von Numers-Ekman, ombudsman vid Svenska kulturfonden

Tobias Nygård, t.f. verksamhetsledare för DUNK – De Ungas Musikförbund i Svenskfinland

Saara Piispa, bildkonstlärare vid Borgå konstskola

Peter Roos, fritids- och kulturchef vid Raseborg

Tove Salovaara, verksamhetsledare för Åbolands Ungdomsförbund

Bo-Anders Sandström, rektor för Jakobstads svenskspråkiga och finskspråkiga arbetarinstitut

Viivi Seirala, verksamhetsledare för Förbundet för grundläggande konstundervisning

Annika Sillander, extern utvärderare i Kultorum

Sofia Stolt, undervisningsråd vid Utbildningsstyrelsen

Leena Stolzmann, grundare av och före detta rektor för Borgå konstskola

Hilde Talus Losvik, verksamhetsledare för DUNK – De Ungas Musikförbund i Svenskfinland

Mia Wiik, biträdande rektor på TaiKon

Följande medlemmar har medverkat kortare tider i referensgruppen:

Bertil Andersson, vikarierande rektor på Ålands musikinstitut

Azra Arnautovic, tidigare redaktör för Idébanken

Jolin Slotte, tidigare undervisningsråd vid Utbildningsstyrelsen

Pamela Granskog, tidigare undervisningsråd vid Utbildningsstyrelsen

Kulturums arbetsgrupp, som även medverkat i referensgruppen:

Åsa Blomstedt, kulturchef vid KulturÖsterbotten

Johanna Björkholm, projektledare för Kultorum – forum för konstundervisning

Vippe Leminen, projektledare för Kultorum – forum för konstundervisning

Sara Mannsén, projektledare för Kultorum – forum för konstundervisning

Monica Martens-Seppelin, rektor för Sydkustens ordkonstskola

Insikter från referensgruppen

I samband med Kulturums helhetsutvärdering har vi kartlagt medlemmarnas erfarenheter och tankar om deltagandet i referensgruppen. Kartläggningen utfördes i november 2025 genom en anonym enkätundersökning, som besvarades av 11 medlemmar, 60 procent av referensgruppen. Kartläggningen fokuserade på medlemmarnas upplevelser av diskussionskulturen, mötesinnehållen och studiebesöken, samt önskemål om hur referensgruppen kunde utvecklas inför en potentiell fortsättning.

I kartläggningen framkom att en betydande majoritet önskar att fortsätta delta i referensgruppen framöver och att de upplevt diskussionskulturen som trygg och deltagandet nyttigt för deras arbete. Regelbundna distansmöten, årliga fysiska möten och inbjudna expertgäster upplevdes som mycket bra innehåll.

Utvecklingsförslag som framfördes är att i fortsättningen öppna möjligheten för nya medlemmar att ansluta till referensgruppen genom en öppen ansökan. Medlemmarna kunde i fortsättningen förbinda sig till att delta i referensgruppen under en tidsbunden period, varefter en ny öppen ansökan kunde utlysas. På så sätt kunde referensgruppen breddas för flera experter inom branschen. Dessutom kan en öppen ansökan tillåta mera sektoröverskridande sakkunskap inom gruppen, vilket kunde generera en mångsidigare diskussion om branschutvecklingen.

I svaren föreslås även att Kultorum i fortsättningen kunde ha en skild styrgrupp och referensgrupp. Detta kunde förtydliga ansvarsfördelningen mellan grupperna och förstärka utvärderingen av projektets verksamhet. Lärarna och pedagogerna borde även ha en egen referensgrupp där de kunde diskutera utvecklingen av lärarnas arbetsbild, fortbildningsmöjligheter och undervisningen på verkstadsgolvet.

Respons från referensgruppen

“Referensgruppen är ett mycket bra forum för att dela tankar och idéer kring grundläggande konstundervisning och fyller en viktig funktion!”

“Det känns bra att både kunna delge åsikter, synpunkter och info men också att man får så mycket nytt att tänka på i gengäld. Bra att olika aktörers och landskaps synpunkter kommer fram.”

“Relevansen har varit dialogen mellan medlemmarna, de nya infallsvinklarna och insyn i olika lösningar”

“Jag upplever att alla kommer till tals och blir hörd i gruppen. Även om alla har lite olika ingångsvinklar i olika frågor bidrar jag, liksom alla andra, till diskussioner och både problem- och lösningsformuleringar.”

Referensgruppens stöd, tankar och expertis har varit mycket värdefullt för Kultorum, speciellt under de första åren då projektet byggt upp sin roll och sitt

uppdrag inom konstundervisningsfältet. Förslagen för hur referensgruppens uppbyggnad kunde se ut i fortsättningen är därmed betydelsefulla för verksamhetens fortsatta utveckling.

*I juni 2024 besökte referensgruppen
arkitekturskolan Arkki i Kabelfabriken i Helsing-
fors*

*Referensgruppen vid Åbo SKAPA-projektets
inledande utvärdering på Åbo stadsbibliotek
17.8.2023*

9. Extern utvärdering – en sammanfattning

Kulturum (2023–2025) är ett ambitiöst projekt med stora och delvis utmanande målsättningar, med en bred geografisk förankring. Under de tre år som det SKAPA-finansierade projektet har pågått har det belyst både styrkor och utmaningar inom konstundervisningsfältet och blivit en paraplyorganisation och intressebevakare för den svenskspråkiga sektorn i Finland. Projektets fokus har varit att skapa ett forum för diskussion, utveckling och erfarenhetsutbyte inom svenskspråkig grundläggande konstundervisning och övrig konstundervisning, samtidigt som det har byggt broar till den finskspråkiga sektorn.

”Kulturum har gett ett större perspektiv, en större koppling till kulturfältet i Svenskfinland”

(Deltagare i verksamhet)

Projektet har hjälpt aktörer att se både sina egna och fältets möjligheter och utmaningar, och skapat en känsla av delaktighet i ett nationellt system. Genom verksamheten har Kulturum gett aktörer upplevelsen av att tillhöra ett professionellt sammanhang och främjat kollegialt utbyte. Projektägarna och facilitatorerna, Sydkustens landskapsförbund och KulturÖsterbotten, har förvaltat projektet väl inom existerande resurser och lagt grunden för fortsatt utveckling av verksamheten och sektorn.

Ökat samarbete regionalt och nationellt

Kulturum har arbetat för ökat tvärssektoriellt och tvärkonstnärligt samarbete genom fortbildningar, nätverksträffar och återkommande forum. Digitala och fysiska möten, inklusive Konstundervisningsdagarna, har skapat gemenskap, kollegialt stöd och möjlighet att utbyta erfarenheter. Deltagarna har särskilt uppskattat möjligheten att lära av varandra och få kunskap om hur verksamhet bedrivs på andra orter. Utmaningen har varit att engagera timlärare, där anställningsvillkor och sektorns strukturer begränsat deltagandet.

Ökat utbud och tillgång till konstundervisning

Kulturum utvecklades till en svenskspråkig takorganisation och stöd för andra SKAPA-projekt, vilket främjat samordning, erfarenhetsutbyte och utveckling inom konstundervisningsfältet. Genom projektets arbete har nätverkens hållbarhet stärkts och kapaciteten inom grundläggande konstundervisning och övrig konstundervisning ökat. Även om Kulturum ensam inte kunnat nå alla kommuner, har samarbetet med andra SKAPA-projekt skapat förutsättningar för nationell spridning och påverkansarbete.

Ökad synlighet för konst och kultur

Påverkansarbetet har fokuserat på att informera om konstundervisningens betydelse och värde, samt sprida material riktat till aktörer och beslutsfattare. Genom tematräffar, möten och Konstundervisningsdagarna har Kulturum gett aktörer information och verktyg som underlättat dialog och kunskapsdelning inom sektorn.

Ökad tillgänglighet och jämlikhet

Tillgänglighet och jämlikhet har blivit centrala målsättningar. Kultorum har stött aktörer i att utveckla förståelse för tillgänglighet, delat metoder och information, samt arrangerat temamöten. Faktablad och digitala träffar har ökat kunskap och diskussion om jämlikhet. Även om reformer inom grundläggande konstundervisning syftar till ökad tillgänglighet, kvarstår utmaningar kring hur jämlikhet ska förverkligas och hur mångfald inkluderas.

Framtiden

För fortsatt utveckling behövs ökad delaktighet för timlärare och ett fortsatt fokus på regional förankring, särskilt i Österbotten. Kontakt med kommuner har hittills

skett via SKAPA-projekt, men framtiden kräver nya samverkansformer. "Deltagare har betonat projektets betydelse: "Olette tehneet tosi tärkeää työtä, ja se on antanut toivoa ja iloa tässä työssä toimimiseen" (Ni har gjort ett jätteviktigt jobb, och det har gett hopp och glädje för att verka inom det här arbetet). Sammanfattningsvis har Kultorum etablerat ett nationellt forum för konstundervisning, stärkt nätverk, främjat kollegialt utbyte och ökat medvetenheten om konstundervisningens betydelse, med ett tydligt fokus på delaktighet, tillgänglighet och jämlikhet."

Annika Sillander,

extern utvärdera för Kultorum-projektet

10. Sju möjligheter för ett forum för konstundervisning

Lärare och pedagoger i fokus

Ett forum för konstundervisning behöver göra mera insatser för att engagera lärare och pedagoger. Verksamheten behöver beakta de hinder som lärare och pedagoger upplever för att delta i fortbildningar och evenemang, och hitta verksamhetsmodeller som möjliggör lärarnas deltagande och delaktighet. Till arbetet hör även att hantera utmaningar med lärarbristen, och att stöda tillräckliga studiestigar inom olika konstarter.

Engagerade referensgrupper

Ett forum för konstundervisning bör engagera rektorer, verksamhetsledare, administrativ personal, forskare, lärare och tjänsteinnehavare vid myndigheter i utvecklingen och utvärderingen av verksamheten.

Barns och ungas delaktighet

Arbetet i ett forum för konstundervisning ska förankras i barnets rättigheter och den nationella barnstrategin. Det finns behov av att kartlägga modeller som stöder barns och ungas delaktighet, och att inleda verksamhet kring barns och ungas inflytande inom konst- och kulturhobbyer.

Regionalt och lokalt samarbete

Regional och lokal samverkan samt olika nätverk uppmuntrar till insatser som gynnar och stöder konstundervisningsbranschen. En fortsatt utveckling av regionalt och lokalt samarbete bör bygga på det mångsidiga och gedigna arbete som SKAPA-projekten runtom i Finland har utvecklat.

Samverkan på olika språk

Det är viktigt att ett forum för konstundervisning – som arbetar först och främst på svenska och för en svenskspråkig eller tvåspråkig målgrupp – samarbetar med hela konstundervisningsbranschen i Finland och även med nordiska och internationella samarbetspartner.

En mer tillgänglig konst- och kulturfostran

Ett forum för konstundervisning bör fortsätta arbeta aktivt, modigt och långsiktigt för att motverka strukturer och hierarkier som bidrar till ojämlikhet inom konst- och kulturfostran. I arbetet behövs sektorövergripande samarbete mellan läroanstalter, organisationer, kommuner och myndigheter.

En gemensam mötesplats för branschen

Det finns ett behov och en efterfrågan för en gemensam mötesplats och konferens såsom Konstundervisningsdagarna som samlar kultur- och konstundervisningsbranschen till samtal, workshoppar, föreläsningar, konstuppträdanden, samverkan och fest.

11. Tack

**Kulturum riktar ett stort
och varmt tack till alla
som deltagit, medverkat
och påverkat i projektet.**

Ett forum för konstundervisning görs tillsammans. Tack till alla kolleger vid Sydkustens landskapsförbund och KulturÖsterbotten som möjliggjort Kulturum – och i synnerhet Konstundervisningsdagarna. Tack till referensgruppen för alla drivna diskussioner, uppmuntrande kommentarer och modiga inlägg. Tack till externa utvärderaren Annika Sillander för skarpa tankar och berikande perspektiv på projektets utvecklingsområden. Tack till alla SKAPA-projekt och projektarbetare för ert inspirerande och kreativa arbete, och för ert stöd till varandra. Tack till alla som

deltagit i Kulturums nätverksträffar och evenemang under åren, och som utgjort forumets hjärta. Tack till alla verksamhetsledare, rektorer, lärare och pedagoger, alla eldsjälar som varje dag arbetar med och utvecklar konstundervisningen! Tack till alla samarbetspartner genom åren för värdefullt utbyte och stöd. Tack till alla experter och föreläsare som generöst delat med sig av sin expertis och forskning. Tack till Svenska kulturfonden för finansieringen av Kulturum-projektet och för de betydande insatserna för en mer jämlik och tillgänglig konstundervisning.

Referenser

Utredningar om konstundervisning

Backlund, S. & Fri, C. (2023). Att växa och vara i konsten.

<https://cdn-korsholm.ekurs.fi/Sidor/1/559/SKAPA-att-vara-och-vaxa-i-konsten-rapport.pdf>

Borgå-Sibbo SKAPA-projekt. (2023). SKAPA – En utredning om konstfostran för barn under skolåldern i Borgå och Sibbo.

<https://www.porvoo.fi/app/uploads/2024/02/SKAPA-En-utredning-om-konstfostran-for-barn-under-skolaldern-i-Borga-och-Sibbo-2023.pdf>

Garoff, L. (2020). Mer än en hobby! En kartläggning av den grundläggande konstundervisningen på svenska i Finland. Vasa: Svenska kulturfonden.

Luoma, T. (2020). Taiteen perusopetus 2020. Selvitys taiteen perusopetuksen järjestämisestä lukuvuonna 2019–2020. Raportit ja selvitykset 2020:4. Helsinki: Opetushallitus.

Sandström, B. (2023). Om att ge barn och unga en röst – Hur hanterar Jakobstadsregionen förväntningar på ökad tillgänglighet, jämlikhet och ett breddat deltagande i konstundervisning?

https://wavainstitutet.fi/wp-content/uploads/2023/02/BA_Sandstrom_OAGBOUER_Uppslag_28_9.pdf

Sundblom, D. (2022). SKAPA – Konstundervisning för barn och unga på svenska i Finland. Helsingfors: Svenska kulturfonden.

Vilka effekter har en kulturhobby – rapport grundläggande konstundervisning. (2024): Utgivare: Förbundet för grundläggande konstundervisning rf.

https://artsedu.fi/wp-content/uploads/2024/11/Vilka_effekter_har_en_kulturhobby_2024.pdf

Finsk lagstiftning och nationella ramverk

Finlands grundlag (1999/731).

<https://www.fnlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990731>

Diskrimineringslagen (1325/2014).

<https://www.fnlex.fi/sv/laki/ajantasa/2014/20141325>

Lagen om kommunernas kulturverksamhet (166/2019).

<https://www.fnlex.fi/sv/laki/alkup/2019/20190166>

Lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998).

<https://www.fnlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980633>

Nationella barnstrategin. (2021). Statsrådet.

<https://lapsistrategia.fi/wp-content/uploads/2023/10/barnstrategin-SVE.pdf>

Kulturpolitiska redogörelsen (2024). Undervisnings- och kulturministeriet.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-569-6>

Kulturpolitiska redogörelsens genomförandeplan. (2026) Undervisnings- och kulturministeriet.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-415-013-2>

Forskning

Ilmola-Sheppard L., Rautiainen P., Westerlund H., Lehtikainen K., Karttunen S., Juntunen M-L., Anttila E. (2021).

ArtsEqual: Tasa-arvo taiteen ja taidekasvatuksen palveluiden suuntana.

ArtsEqual. Taideyliopisto.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-353-042-3>

Juntunen, M.-L. (2021). Eriarvoistavat mekanismit taiteen perusopetuksessa: synteesi Arts Education for All -ryhmän tutkimuksista. Synteesi, 40(4), 27–49.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022022420727>

Internationella konventioner och ramverk

A Culture Compass for Europe. (2025). Europeiska kommissionen.

https://cultureactioneurope.org/wp-content/uploads/2025/11/EC_Culture_Compass_12_November.pdf

Förenta nationerna. (1989). Konvention om barnets rättigheter:

<https://www.unicef.fi/vart-arbete/barnets-rattigheter/barnkonventionen/barnkonventionen-i-fullstandig-version/>

Förenta nationerna (2006). Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

https://www.ykliitto.fi/sites/ykliitto.fi/files/vammaisten_oikeudet_2016_sv_net.pdf

UNESCO. (2024). Framework for Culture and Arts Education.

https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2024/04/WCCAE_UNESCO%20Framework_EN_CLT-EDWCCAE20241.pdf

Officiell statistik

Finlands officiella statistik (FOS): Kultur [webbpublikation]. Referensperiod: 2024. ISSN=2341 - 7390.

Helsingfors: Statistikcentralen [Hänvisat: 3.2.2026].

Åtkomstsätt: <https://stat.fi/sv/publikation/cmfpdyt2o0vq407unrklqlkow>

Stöd för lärande [webbpublikation]. Referensperiod: 2024. ISSN=2954-0666. Helsingfors: Statistikcentralen

[Hänvisat: 25.2.2026]. Åtkomstsätt: <https://stat.fi/sv/publikation/cm10hgh0077g507w0qt6y99b4>

Terminologi

Kultur- och konstundervisning

Kultur- och konstfostran

Undervisning och lärande om, med och genom konst och kultur. I denna rapport avses verksamhet som berör barn och unga samt konst- och kulturfostran som utförs inom hobby- och fritidsverksamhet bland annat genom grundläggande konstundervisning, Finlandsmodellen för hobbyverksamhet och barnkultur.

Grundläggande konstundervisning

Grundläggande konstundervisning ordnas på fritiden av konstskolor. Undervisningen är målinriktad, lagstadgad och den styrs av en riksomfattande läroplan. Grundläggande konstundervisning erbjuds inom nio olika konstarter: musik, mediekonst, cirkus, scenkonst, slöjd, bildkonst, dans, ordkonst och arkitektur. Undervisningen ges av lärare som är utbildade inom konstarterna.

Finlandsmodellen för hobbyverksamhet

En verksamhetsmodell som finansieras av Undervisnings- och kulturministeriet sedan 2021. Finlandsmodellen har som mål att stöda barns och ungas välbefinnande genom att göra det möjligt för alla barn och unga att utöva en kostnadsfri hobby i samband med skoldagen. Utbudet av hobbyer utgår ifrån barnens och de ungas önskemål.

Tillgänglighet

Tillgänglighet syftar på att miljöer, objekt, produkter, kommunikation och tjänster ska vara lättillgängliga för alla människor, även för människor med rörelse- och funktionsnedsättning och människor som av olika orsaker är marginaliserade i ett samhälle.